

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH SANDOMIERZA

Sandomierz, październik 2007

*Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich
Sandomierza
opracowany przez:*

Świętokrzyską Agencję Rozwoju Regionu S.A.

Przy współpracy:

Urzędu Miejskiego w Sandomierzu,

a w szczególności Zespołu Zadaniowego ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Gospodarczego Miasta Sandomierza oraz przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich i Programu Rozwoju Lokalnego Miasta Sandomierza na lata 2007-2013, powołanego Zarządzeniem Burmistrza Miasta Sandomierza nr P.0151/7/2006 z dnia 16 marca 2006 r. (w skład którego wchodzi: Dyrektor Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji Janusz Chabel, Naczelnik Wydziału Techniczno-Inwestycyjnego Grzegorz Cież, Naczelnik Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Ewa Kondek, Naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich Robert Kotowski, Zastępca Burmistrza Krzysztof Krzystanek, Naczelnik Wydziału Gospodarki Gruntami i Rolnictwa Zofia Malec, Naczelnik Wydziału Urbanistyki i Architektury Wiesław Polak, Naczelnik Wydziału Nadzoru Komunalnego Albin Sękul, Kierownik Referatu Windykacji Należności Jacek Szkodziński, Inspektor w Wydziale Techniczno-Inwestycyjnym Dominika Żak-Rosowska), pracującego pod przewodnictwem Zastępcy Burmistrza Miasta Sandomierza, Marka Bronkowskiego.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE

I. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI W SANDOMIERZU

- 1.1 Zagospodarowanie przestrzenne
- 1.2 Sfera gospodarcza
- 1.3 Sfera społeczna
- 1.4 Analiza SWOT

II. POWIĄZANIE IDEI REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI NA POZIOMIE MIASTA I REGIONU

- 2.1 Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013
  - 2.1.1 Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013
- 2.2 Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020
- 2.3 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
- 2.4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza
- 2.5 Strategia Rozwoju Gospodarczego Miasta Sandomierza

III. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

- 3.1 Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich
- 3.2 Obszary rewitalizacji
  - 3.2.1 Uzasadnienie wyborów obszarów rewitalizacji

IV. CELE I PROPOZYCJE DZIAŁAŃ W OBSZARACH REWITALIZOWANYCH

- 4.1 Cele przestrzenne rewitalizacji
  - 4.1.1 Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie przestrzennym
- 4.2 Cele rewitalizacji w aspekcie gospodarczym
  - 4.2.1 Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie gospodarczym
- 4.3 Cele rewitalizacji w aspekcie społecznym
  - 4.3.1 Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie społecznym
- 4.4 Kryteria wyboru pilotażu i kolejności realizacji zadań

V. PLAN FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU W LATACH 2007 – 2015

VI. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

VII. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA PROGRAMU

Załączniki:

1. mapa obszarów miejskich Sandomierza podlegających rewitalizacji
2. tabela finansowa planowanych działań inwestycyjnych na lata 2008-2015
3. tabela finansowa planowanych działań pro-gospodarczych na lata 2008-2015
4. tabela finansowa planowanych działań pro-społecznych na lata 2008-2015

WPROWADZENIE

Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich (LPROM) jest dokumentem, którego wykonanie zakłada pobudzenie aktywności lokalnej społeczności na rzecz szeroko rozumianego rozwoju Miasta Sandomierza poprzez realizację zdefiniowanego wachlarza przedsięwzięć społeczno-gospodarczych w zakresie:

- tworzenia warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym mających za zadanie podniesienie kwalifikacji mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawy estetyki przestrzeni miejskiej,
- porządkowania „starej tkanki” urbanistycznej poprzez odpowiednie zabudowanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem,
- renowacji zabudowy budynków, w tym: obiektów infrastruktury społecznej oraz budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym a także ich adaptacji na cele gospodarcze, społeczne i kulturalne,
- poprawy funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych,
- przebudowy i remontów publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych połączonych z działalnością gospodarczą.

Należy zaznaczyć, iż projekty ujęte w niniejszym opracowaniu stanowią jedynie propozycję przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji, a ich właściwa realizacja będzie zależna od bieżących uwarunkowań finansowych, aktualnych potrzeb środowiska lokalnego oraz dostępnych możliwości technicznych.

Jednocześnie, dopuszcza się możliwość dokonywania zmian w zapisach niniejszego dokumentu – stosownie do potrzeb: nowe zadania, modyfikacja obszarów problemowych, etc. Organem decyzyjnym w tym przypadku będzie Rada Miasta Sandomierza.

Słownik najważniejszych terminów:

- **Rewitalizacja** – „podejmowany w interesie publicznym proces przemian społecznych, przestrzennych, technicznych i ekonomicznych, mający na celu wyprowadzenie danego obszaru ze stanu kryzysowego, przywrócenie obszarowi jego funkcji i stworzenie warunków do jego rozwoju z wykorzystaniem jego charakterystycznych sił endogenicznych”.
- **Lokalny Program Rewitalizacji** – „opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę program wieloletnich działań w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej, prowadzący w założonym w nim okresie do wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego i stworzenie warunków jego rozwoju”.
- **Obszar programu rewitalizacji** – „obszar dla którego opracowuje się i realizuje program rewitalizacji, obejmujący całość lub część obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym”.

I. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI W SANDOMIERZU

1.1 Zagospodarowanie przestrzenne

Miasto zajmuje obszar 28,32km². Jego teren podzielony jest przez rzekę Wisłę na dwa zasadnicze rejony: część prawo i lewobrzeżną, połączone jednym mostem. Jest to najważniejsza cecha położenia geograficznego miasta Sandomierza i największa bariera komunikacyjna. W przeszłości funkcjonowały następujące nazwy dzielnic: Stare Miasto, Błonie, Kruków, Grodzisko, Gołębice, Rokitek, Mokoszyn, Kamień Plebański i Krakówka w części lewobrzeżnej, a Zarzekowice, Ostrówek, Osiedle Vitrum, Nadbrzezie, Trześć i Koćmierzów – w prawobrzeżnej. Obecnie funkcjonuje nazwa: Stare Miasto, poza tym dla określenia położenia obiektu w przestrzeni miejskiej używa się mian ulic. Charakteryzując na najbardziej ogólnym poziomie w/w obszary należy stwierdzić, że dzielnice położone na północnych i południowych peryferiach miasta są obszarami wiejskimi włączonymi w granice miasta, stąd w znacznej części są to użytki rolne, najczęściej sady. Na terenie miasta zaznaczają się trzy obszary przemysłowe: dwa w części prawobrzeżnej i jeden na wschodzie części lewobrzeżnej Sandomierza. W części lewobrzeżnej znajduje się najbardziej reprezentacyjna dzielnica miasta: Starówka. Przede wszystkim pełni ona funkcję mieszkaniową, ale w jej obszarze znajdują się również siedziby urzędów administracji lokalnej i państwowej, zakłady usługowe oraz różnego rodzaju sklepy. Funkcja mieszkaniowa dzielnicy powoli będzie zanikać – ustępując miejsca funkcjom kulturalnym i turystycznym.

Ze Starówką sąsiadują dzielnice mieszkaniowe wyposażone w podstawowe zaplecze handlowo-usługowe. Na terenie Sandomierza nie ma dzielnicy typowo handlowej, gdzie ulokowane by były wielkie centra handlowe, niemniej znajduje się tutaj licząca się w kraju giełda rolno-ogrodnicza, stanowiąca branżowy ośrodek handlowy.

Sandomierz posiada dużo terenów zielonych: Park Miejski, Park Piszczele oraz wąwozy i skwery. W części lewobrzeżnej znajduje się duży obszar chroniony – Góry Pieprzowe. Po obu stronach Wisły, w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki, znajdują się tereny interesujące przyrodniczo i potencjalnie atrakcyjne turystycznie.

Infrastruktura techniczna

Sandomierz nie leży przy żadnym z głównych (włączonych do sieci TENT) szlaków komunikacji krajowej transportu samochodowego. Jest to znaczne utrudnienie dla rozwoju miasta, gdyż działa zniechęcająco na potencjalnych inwestorów.

Źródłem **problemów komunikacyjnych** Sandomierza jest fakt, że drogi krajowe i powiatowe stanowią dla miasta główne arterie komunikacyjne, są więc obciążone zarówno ruchem miejskim jak i tranzytowym. Poza tym, stan techniczny dróg jest niezadowalający ze względu na odkształcenia, spękania i wykruszenia powierzchni. Stwarza to zagrożenie wypadkowe, zwiększa zanieczyszczenie środowiska w mieście, utrudnia pieszą i samochodową komunikację w obrębie dzielnic usługowo-mieszkaniowych, powoduje także opóźnienia w transporcie towarowym. Poza bieżącymi remontami poszczególnych odcinków, poprawiającymi wizerunek miasta, konieczne jest opracowanie całościowego programu rozwoju infrastruktury drogowej i komunikacyjnej miasta – zwłaszcza, że istniejąca obwodnica przestała spełniać pierwotnie założone funkcje.

Stacja kolejowa obsługuje ruch towarowy, w tym bocznice do huty szkła okiennego. Jednakże w transporcie towarowym największą rolę odgrywa transport samochodowy. Obecnie Polskie Koleje Państwowe nie prowadzą transportu pasażerskiego umożliwiającego dojazd do Sandomierza.

Komunikacja osobowa zamiejscowa to przede wszystkim autobusy PKS i mikrobusy małych przewoźników. Dworzec PKS ulokowany jest w centrum miasta.

Komunikację zbiorową miejscową stanowią 4 linie autobusów miejskich, co umożliwia przedostanie się z każdej dzielnicy do pozostałych. Przystanki autobusowe zlokalizowane są w odległości nie większej niż 20 min. drogi od osiedli mieszkaniowych.

W przypadku **transportu rzecznego** to Wisłą koło Sandomierza pływają małe statki turystyczne o niewielkiej wyporności. Rzeka na tym odcinku nie jest żeglowna dla transportu towarowego.

Z **sieci wodociągowej i kanalizacyjnej** mogą korzystać prawie wszyscy mieszkańcy miasta, nie mniej sieć wodno-kanalizacyjna na wielu odcinkach wymaga wymiany i remontu, zwłaszcza w najstarszej części miasta. Długość sieci

wodociągowej to 102,1km, sieci kanalizacyjnej ok. 90,6km¹. Miasto posiada nowoczesną oczyszczalnię ścieków (o nie w pełni wykorzystanym potencjale), obsługującą większą część miasta. Pozostałe rejony odprowadzają ścieki do Zakładu Oczyszczania Ścieków i oczyszczalni Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

W Sandomierzu funkcjonuje system zbiórki odpadów do indywidualnych pojemników w zabudowie jednorodzinnej oraz system zbiórki odpadów do większych pojemników w budownictwie wielorodzinnym. System ten obejmuje 96% mieszkańców². Prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów szkła, makulatury, tworzyw sztucznych i odpadów wielkogabarytowych. Istnieje sortownia odpadów selektywnie zbieranych, nie ma natomiast zakładu, który prowadziłby odzysk materii lub energii z odpadów komunalnych. Dostępność pojemników na segregowane odpady jest ograniczona zwłaszcza w oddalonych od centrum dzielnicach. System segregacji śmieci „u źródła” wymaga poszerzenia, konieczna jest również kampania propagandowa zachęcająca ludność Sandomierza do segregowania odpadów w gospodarstwach domowych. Niska motywacja w tej dziedzinie wśród mieszkańców przekłada się na ciągle niewielką efektywność systemu zbierania odpadów w oddzielnych pojemnikach na poszczególne surowce wtórne.

Niewystarczający jest również system utylizacji odpadów. Poza instalacją do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych, nie ma innych instalacji służących neutralizowaniu odpadów szkodliwych³. Na terenie Sandomierza nie ma wysypiska, śmieci są wywożone do gminy Baćkowice.

Potencjalnie wszyscy mieszkańcy miasta mogą korzystać z **sieci elektroenergetycznej**. Sandomierz przyłączony jest do krajowego systemu elektroenergetycznego przez dwa główne punkty zasilania 110/15kVo mocy 10/10 MVA i 16/16 MVA i obciążeniu 5,3MW, znajdujące się w prawo i lewobrzeżnej części miasta. Sieć energetyczna jest konserwowana i modernizowana w miarę potrzeb.

---

¹ GUS, Województwo świętokrzyskie, Podregiony, Powiaty, Gminy 2006,

Informacje o długości sieci wodociągowej dotyczą przewodów ulicznych bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Informacje uwzględniają dane o sieci przesyłowej oraz sieci rozdzielczej. Dane o długości sieci kanalizacyjnej, oprócz przewodów ulicznych uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej, nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

² Program Ochrony Środowiska Gminy Sandomierz, Sandomierz 2004

³ Program Ochrony ...

Ogólnie można stwierdzić, że odbiorcy energii elektrycznej otrzymują energię o wymaganych parametrach technicznych, w sposób ciągły i niezawodny.

Sandomierz jest głównym punktem rozdzielczo-pomiarowym **gazu** w byłym województwie tarnobrzesckim, stąd sieć gazownicza w mieście jest dość dobrze rozwinięta. Znajduje się tu 104,2km gazociągu, w tym gazociągi wysokopiętne⁴.

Sieć ciepłownicza to 16,8km instalacji⁵, źródłami ciepła są 2 kotłownie wysokoparametrowe i szereg kotłowni lokalnych. Sieć zaspokaja potrzeby mieszkańców miasta oraz zakładów usługowych. Należy jednak zaznaczyć, że znaczna część lokalnych kotłowni to kotłownie wymagające unowocześnienia i poprawy stanu technicznego, więc należy je stopniowo modernizować. Najbardziej dotyczy to Starówki i osiedla Rokitek Zakłady przemysłowe posiadają własne kotłownie, spełniające wymagane normy ekologiczne.

Rozwój gospodarczy i przestrzenny Sandomierza oraz poprawa warunków życia ludności uzależnione są od modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej miasta z uwzględnieniem lokalnych ograniczeń i najpilniejszych potrzeb.

Mieszkalnictwo

W Sandomierzu większość mieszkań stanowi własność osób fizycznych i spółdzielni mieszkaniowych. Znaczna część lokali znajduje się w budownictwie indywidualnym mniej lub bardziej rozproszonym. „Blokowiska” zajmują stosunkowo niewielki obszar miasta, lokują się w bezpośrednim sąsiedztwie Starego Miasta i na osiedlu Rokitek, a także w Sandomierzu prawobrzeżnym – osiedle przyzakładowe.

Stan zasobów mieszkaniowych na koniec 2005r. w Sandomierzu wynosił 8 535 mieszkania, posiadających łącznie 30 469 izby, o łącznej powierzchni użytkowej 538 993m². Powierzchnia użytkowa przypadająca na osobę to 21,4m², co znacznie odbiega od średniej wojewódzkiej wynoszącej 22,8m². Średnia powierzchnia mieszkania w Sandomierzu wynosi 63,2m²; to jest nieco powyżej średniej wojewódzkiej dla miast: 60,4m².⁶ Mała powierzchnia użytkowa przypadająca na mieszkańca jest cechą charakterystyczną obszarów miejskich. Problem jest szczególnie widoczny w lokalach znajdujących się w blokach z tzw. wielkiej płyty

---

⁴ bip.um.sandomierz.pl wersja z 02.04.2007

⁵ bip.um.sandomierz.pl wersja z 02.04.2007

⁶ GUS, www.stat.gov.pl/bdrr

wybudowanych w latach siedemdziesiątych, a należy zaznaczyć, że większość sandomierskich mieszkań pochodzi właśnie z tego okresu. Problem mieszkaniowy na osiedlach tego typu pogarsza fakt, że wiele z tych budynków wymaga gruntownych remontów. Poza tym mała architektura jest niedostosowana do wymagań potencjalnych mieszkańców. Efektem powyższego zjawiska jest starzenie się osiedli z betonowej płyty – osoby młode, zwłaszcza dobrze sytuowane, nie decydują się na zamieszkanie w powyższych dzielnicach. Proces łagodzony jest przez fakt korzystnego położenia komunikacyjnego.

Standard zamieszkania uzależniony jest od stopnia uzbrojenia technicznego mieszkań. Pomimo, iż w Sandomierzu nie wszystkie budynki mieszkalne posiadają podstawową infrastrukturę sanitarną, sytuacja jest dość dobra. Do wodociągu z sieci jest podłączonych 8173 mieszkania, co stanowi 95,7% ogółu mieszkań. Ustęp splukiwany z odprowadzeniem do sieci lub urządzenia lokalnego posiada 7979 – 93,5% mieszkań – brak tego urządzenia występuje głównie w mieszkaniach będących własnością osób fizycznych i zakładów pracy. Łazienkę posiada 92,9% mieszkań, 89,4%% wyposażone jest w gaz z sieci, ze zbiorowego lub indywidualnego centralnego ogrzewania korzysta 90,5% mieszkań⁷. Podsumowując, najgorsza sytuacja panuje w mieszkaniach będących własnością osób fizycznych, w budynkach starszych niż 50 lat. Wymagają one modernizacji i remontów, na które często nie stać ich właścicieli.

Największe ograniczenia w dostępie do mediów występują na obrzeżach miasta, w starym jednorodinnym budownictwie oraz w kamienicach położonych poza ścisłym centrum turystycznym. Często brak w nich dostępu do podstawowej infrastruktury sanitarnej – łazienki, ciepłej bieżącej wody w mieszkaniu. Gruntownego remontu wymaga także instalacja wodno-kanalizacyjna na Starym Mieście.

Przyrost masy mieszkaniowej następuje głównie dzięki budownictwu indywidualnemu na obrzeżach miasta, w dzielnicach domków jednorodzinnych, jest on jednak niewielki. Bez znacznych inwestycji w zasoby mieszkaniowe, sytuacja w mieście nie poprawi się. Konieczne są zarówno prace remontowo-modernizacyjne, jak i budowlane w zakresie mieszkalnictwa zbiorowego.

---

⁷ GUS, www.stat.gov.pl/bdrr

Warunki przyrodnicze

Warunki przyrodnicze panujące w rejonie Sandomierza predestynują miasto do pełnienia roli ośrodka turystyki oraz centrum spedycyjnego owoców i warzyw wytworzonych w powiecie.

Atrakcyjność turystyczną miasta wspiera obecność w jego granicach znacznych połąci terenów zielonych o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych: miasto położone jest nad Wisłą, a stroma nadwiślańska skarpa uwypukla walory architektoniczne Starówki. Poza tym tereny nadwiślańskie stanowią doskonały potencjał do zagospodarowania na cele rekreacyjne i rozrywkowe. Obecność w tym rejonie dawnej architektury „spacerowo-wypoczynkowej” – Bulwaru Piłsudskiego, przystani rzecznej – stanowi dodatkowy atut i potencjał do wykorzystania w celu uatrakcyjnienia pobytu turystów w Sandomierzu.

Atrakcję przyrodniczą stanowią również liczne wąwozy znajdujące się w samym mieście, jak i w bezpośrednim jego sąsiedztwie. Najpiękniejszy i najbardziej z nich znany to Wąwóz Królowej Jadwigi, położony w południowo-zachodniej części miasta.

Rezerwat „Góry Pieprzowe” znajduje się bezpośrednio przy granicy miasta. Na terenie rezerwatu odnotowano 397 gatunków roślin, w tym gatunki chronione, rzadkie, a nawet endemiczne. Roślinność, w postaci zieleni urządzonej, nie zajmuje dużych powierzchni, tworząc izolowane wyspy wśród zabudowań. Na terenie miasta znajduje się Park Miejski, Park Piszczele oraz ogródki działkowe. Szczególnie pierwszy z w/w, Park Miejski przy ul. Mickiewicza, wymaga zagospodarowania lub modernizacji istniejącej infrastruktury.

Tereny zielone rozproszone są w przestrzeni miejskiej tak, że dostęp do nich mają wszyscy mieszkańcy lewobrzeżnej części miasta. Mieszkańcy prawobrzeżnej muszą wyjeżdżać poza miasto lub na drugi brzeg Wisły, by odpocząć na „łonie natury”.

Teren Kotliny Sandomierskiej należy do obszarów o najbardziej sprzyjających rolnictwu warunkach klimatycznych. Gleby klasyfikują się do najbardziej urodzajnych w kraju. Na terenach wyżej położonych są to, w przeważającej części, gleby brunatne i czarnoziemne właściwe; na Równinie Tarnobrzeskiej gleby brunatne

i bielicowe; w obszarze zalewowym przeważają gleby madowe. Lessy i mady zaliczane są do najwyższych klas bonitacyjnych, a w rejonie Sandomierza stanowią one 86,3% użytków rolnych. Występuje tu najdłuższy, obok Niziny Śląskiej, okres wegetacji – ponad 220 dni.

1.2 Sfera gospodarcza

Gospodarka

Na dzień 31 marca 2007r. w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta Sandomierza – osoby fizyczne i spółki cywilne – zarejestrowanych było 2501 podmiotów⁸. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon wg wybranych sekcji PKD w 2005r. (wliczono w statystyki także podmioty państwowe, ale pominięto osoby prowadzące indywidualne gospodarstwa rolne)⁹:

rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	13
przemysł	208
budownictwo	225
handel i naprawy	1477
hotele i restauracje	125
transport, gospodarka magazynowa i łączność	220
pośrednictwo finansowe	128
obsługa nieruchomości i firm, nauka	437
Pozostałe	553
RAZEM	3386

Zakłady przemysłowe zlokalizowane są na terenie trzech dużych obszarów: w części prawobrzeżnej, w zachodniej partycji, znajduje się największy z nich – huta szkła, we wschodniej m.in. Izba Celna i zakłady przetwórstwa spożywczego. Strefa lewobrzeżna to przede wszystkim Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A. Poza trzema głównymi obszarami przemysłowymi zlokalizowanych jest jeszcze kilka

⁸ www.sandomierz.pl, w statystykach tych są zarejestrowane podmioty, których siedziba znajduje się na terenie miasta Sandomierz, nie ma podmiotów działających na terenie Sandomierza, a zarejestrowanych w innych urzędach gminy.

⁹ GUS, Województwo świętokrzyskie. Podregiony Powiaty, Gminy, 2006. Dane na dzień 31.12.2005.

Powyższe dane nie świadczą o gwałtownym spadku liczby przedsiębiorstw w Sandomierzu. Ewidencja działalności gospodarczej w gminie nie obejmuje podmiotów prawnych prowadzących działalność gospodarczą na jej terenie.

znaczących przedsiębiorstw np. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w północno-zachodniej części miasta na osiedlu Rokitek.

Usługi koncentrują się w centralnej części miasta: Stare Miasto oraz wzdłuż ulic Mickiewicza, Słowackiego, Żeromskiego, Kośeły i Ożarowskiej. Firmy oferujące podstawowe usługi (sklepy, usługi fryzjerskie itp.) znajdują się w dzielnicach mieszkaniowych po obu stronach Wisły. Występuje pewna koncentracja niektórych typów usług w konkretnych rejonach miasta np. turystyczne lokują się głównie na Starym Mieście, administracja na Starówce oraz przy ulicy Mickiewicza.

Tereny rolnicze okalają zurbanizowaną część miasta, zwłaszcza z południowej i północnej strony użytki rolne zajmują znaczną powierzchnię terenu znajdującego się w granicach Sandomierza. W granicach miasta Sandomierza funkcjonuje ok. 1500 gospodarstw rolnych. Ich ilość stale się zmniejsza. Proces ten należy wspierać ze względu na potrzeby urbanistyczne miasta.

Tylko 3,7% podmiotów gospodarki narodowej należy do sektora publicznego, trzeba jednak zaznaczyć, że w tymże sektorze zatrudnienie znajduje 47,7% pracujących (nie uwzględniono podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie). Oznacza to, że większość przedsiębiorstw prywatnych to firmy małe i średnie, zatrudniające nie więcej niż 250 osób. Największa część podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Stosunkowo dużo (w porównaniu z pozostałymi miastami powiatowymi w województwie świętokrzyskim) notuje się podmiotów należących do III sektora – organizacji pozarządowych (67), co plasuje Sandomierz na 3 pozycji w województwie, po Ostrowcu Świętokrzyskim i Starachowicach. Niepokojącym jest fakt, że tylko w 16 spółkach handlowych zaangażowany jest kapitał zagraniczny.

Turystyka

Ruch turystyczny w Sandomierzu koncentruje się w zasadzie w jednej dzielnicy miasta – Starówce. Turyści zazwyczaj nie korzystają z obiektów kulturalnych i sportowych znajdujących się poza ścisłym centrum. Niewątpliwą szansą dla rozwoju miasta jest zwiększenie liczby turystów odwiedzających miasto, wydłużenie czasu pobytu (przeciętnie turyści spędzają w Sandomierzu 1-2 dni), oraz poszerzenie przestrzeni odwiedzanych przez turystów i rozwój turystyki „konferencyjno-szkoleniowej”. Sandomierz zaliczany jest do najcenniejszych,

historycznych zespołów urbanistyczno-krajobrazowych w Polsce. Krajobrazowe wartości Sandomierza charakteryzują się m.in. tym, że zabytkowa część miasta usytuowana jest na wysokiej skarpie, co powoduje, że jest ona widoczna z dużej perspektywy od strony południowo-wschodniej.

Do wyjątkowych walorów historyczno-kulturowych i krajobrazowych należą:

- Zespół Starego Miasta w granicach wyznaczonych fragmentami murów średniowiecznych (jeden z najlepiej zachowanych zespołów staromiejskich w Polsce);
- Wzgórze Staromiejskie, gdzie znajdowała się pierwotna osada miejska;
- dawne przedmieścia: Opatowskie, Zawichojskie i Krakowskie;
- Krajobraz Wyżyny Sandomierskiej, z rezerwatem Góry Pieprzowe i Wzgórzem Salve Regina;

Na terenie Sandomierza wyznaczono trasy rowerowe przebiegające przez najbardziej interesujące tereny miasta. Korzystają z nich raczej mieszkańcy niż osoby przyjeżdżające. Trasy te nie obejmują jednak całego obszaru miasta. Dla usprawnienia komunikacji oraz zwiększenia bezpieczeństwa cyklistów istnieje konieczność budowy tras rowerowych na terenach istniejących osiedli oraz uwzględniania ich budowy na terenach planowanych do zagospodarowania przez infrastrukturę mieszkaniową.

Miasto nie prowadzi statystyk dotyczących ilości turystów. Liczbę tę można oszacować na podstawie sprzedaży biletów do najczęściej odwiedzanych obiektów zabytkowych, jednak są to szacunki zaniżone. Zgodnie z nimi corocznie odwiedza miasto blisko 80 000 osób. Statystyki te nie odzwierciedlają w pełni skali zjawiska – nie uwzględniają osób przyjeżdżających do Sandomierza na szkolenia i konferencje oraz turystyki sportowej, a także sytuacji, kiedy osoby będące w Sandomierzu kolejny raz, nie zwiedzają podziemnej trasy turystycznej ani Bramy Opatowskiej (a więc nie kupują biletów).

W mieście funkcjonuje 850 miejsc noclegowych o różnym standardzie, i wydaje się, że aktualnie jest to wystarczająca ilość. Jednakże zainteresowanie Sandomierzem stale wzrasta, rośnie więc także zapotrzebowanie na miejsca noclegowe (szczególnie te tańsze).

Brakuje miejsc parkingowych, zwłaszcza w centrum, w miejscach umożliwiających szybkie dotarcie do zabytkowej dzielnicy miasta, zamkniętej dla ruchu pojazdów.

1.3 Sfera społeczna

Demografia

Miasto Sandomierz na koniec lipca 2006r. zamieszkiwało 25 647 osób. Kobiet było znacznie więcej niż mężczyzn: 13 687 w stosunku do 11 960 (na 100 mężczyzn przypadało 114,4 kobiety)¹⁰. Udział mieszkańców miasta w ogólnej liczbie ludności województwa wynosi 1,97%.

Średnia gęstość zaludnienia w mieście kształtowała się w 2006r. na poziomie 890,5 osoby/km² i była znacznie niższa niż analogiczny wskaźnik dla miast powiatowych województwa świętokrzyskiego (bez miasta na prawach powiatu – Kielc) wynoszącego 1041,09 osoby/km². Świadczy to o małym udziale zabudowy mieszkaniowej wielopiętrowej w ogólnej zabudowie miasta. Największa gęstość zaludnienia występuje na obszarach osiedli z wielkiej płyty betonowej – Rokitek oraz na Starym Mieście, gdzie lokale mieszkalne znajdują się również w budynkach wielokondygnacyjnych – kamienicach.

Liczba ludności miasta Sandomierza ma tendencję spadkową, co jest efektem ujemnego przyrostu naturalnego, który w 2005 wynosił -2,4, oraz ujemnego salda migracji, które dla powiatu sandomierskiego w omawianym roku wynosiło -3,3¹¹.

Na kształtowanie się poziomu zaludnienia obszaru miasta miały wpływ - oprócz procesów demograficznych - także ruchy migracyjne. Ujemne saldo migracji odgrywa coraz większą rolę w spadku liczby ludności obszaru miasta. Migrują przede wszystkim ludzie młodzi, z wykształceniem wyższym lub zawodowym (zasadniczym i średnim). Ponieważ tendencja ta nasiliła się po roku 2004, brak jest danych na temat powrotów tych osób – jeszcze nie minął okres, po którym można się spodziewać reemigracji. Wyjazdy tej grupy społecznej – w wieku rozrodczym – w połączeniu z ogólnoeuropejską tendencją do spadku dzietności, niosą zagrożenie lawinowego starzenia się społeczności lokalnej.

Obciążenie ekonomiczne mieszkańców w wieku produkcyjnym w Sandomierzu jest mniejsze niż przeciętne w województwie, wynika to zarówno z mniejszego udziału w populacji ludzi młodych, jak i starych, przy czym tych drugich jest znacznie mniej.

---

¹⁰ www.sandomierz.pl

¹¹ GUS, www.stat.gov.pl/bdr

Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią ok. 21% populacji Sandomierzan, osoby w wieku poprodukcyjnym 16%. Stosunkowo mała liczba osób w wieku poprodukcyjnym jest zjawiskiem korzystnym, ale niestety osoby starsze swoje życie ograniczają często do grona rodzinnego i telewizji, rezygnując z aktywności w sferze publicznej. Polscy seniorzy w większości żyją w rodzinach swych dzieci i sprawy rodziny stanowią podstawowy przedmiot ich troski. W miastach, gdzie atomizacja społeczeństwa jest znaczna, seniorzy często pozbawieni są możliwości angażowania się w satysfakcjonującym stopniu w życie dzieci, a co za tym idzie, czują się niepotrzebni. Stanowią ogromny, a niewykorzystany społecznie potencjał, który łatwo może się przerodzić w słabą stronę lokalnych społeczności.

Liczba ludności wg płci w 2005 roku

Miasto	Ogółem		W wieku					
			Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
			0-18		19 - 60	19 - 65	powyżej 60	powyżej 65
	K	M	K	M	K	M	K	M
Sandomierz	13468	11692	2589	2585	8186	7838	2693	1269

Współczynnik feminizacji w Sandomierzu jest dość wysoki, ponieważ wynosi 114,1. Analogiczny wskaźnik dla województwa świętokrzyskiego wynosi 104,8. Średni dla populacji współczynnik feminizacji nie obrazuje w pełni struktury płci. W starszych grupach wiekowych występuje bowiem znaczna przewaga kobiet nad mężczyznami, która spowodowana jest nadumieralnością mężczyzn. Dodatkowo, w krajach przechodzących transformację ustrojową notuje się znaczny wzrost śmiertelności mężczyzn także w wieku produkcyjnym, co wskazuje, że feminizacja społeczności polskiej, a tym samym i sandomierskiej będzie się pogłębiać.

Problemy społeczne

W Sandomierzu widoczne jest stosunkowo nieduże uzależnienie od środków utrzymania poza-zarobkowych, gdyż tylko dla 28,7% osób głównym źródłem dochodów jest renta lub emerytura. Średnio na utrzymaniu jednego emeryta pozostaje 0,23 osoby.

Nieco gorzej wygląda sytuacja rencistów – jeden utrzymuje 0,36 osoby. Są to jednak dość niskie wartości, jak na województwo świętokrzyskie¹².

Z pomocy społecznej korzysta prawie 360 rodzin. Najwięcej z nich zamieszkuje okolice placu Konstytucji 3 maja, tzw. osiedle huty oraz centrum miasta: przy ulicach Mickiewicza i Słowackiego.

Tabela: Ilość gospodarstw domowych otrzymujących dodatek mieszkaniowy w styczniu 2007r.

Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość
Armii Krajowej	11	Krukowska	6	Portowa	16
Baczyńskiego	75	Lubelska	5	Puławiaków	1
Cieśli	8	Lwowska	1	Rynek	27
Czachowskiego	11	Maciejowskiego	27	Schinzla	3
Długosza	2	Mickiewicza	72	Słowackiego	65
Kosęły	25	Gilberta	11	Sokolnickiego	3
Kościuszki	3	Mokoszyńska	2	Staromiejska	1
Krępianki	1	Ogrodowa	8	Zamkowa	12
Króla	78	Opatowska	7	Żółkiewskiego	62
Krótką	1	Podole	3	Żydowska	1

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu

Tabela: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość
Akacyjowa	2	Konstytucji 3 Maja	2	Ogrodnicza	5	Rynek	16
Armii Krajowej	7	Krakowska	5	Ogrodowa	6	Salve Regina	2
Baczyńskiego	25	Króla	37	Opatowska	6	Schinzla	8
Bosmańska	5	Krucza	8	Ostrówek	2	Słowackiego	18
Browarna	5	Krukowska	10	Ożarowska	4	Staromiejska	2
Cegielniana	1	Kwiatkowskiego	2	Piszczele	2	Świerkowa	1
Cieśli	6	Lubelska	8	Podmiejska	5	Trzeźniowska	6
Czyżewskiego	6	Lwowska	9	Podole	2	Wąska	2
Gierlachów	1	Łąkowa	1	Pogodna	1	Wojska Polskiego	1
Gołębice	2	Maciejowskiego	12	Podwale Dolne	2	Zaleśna	1
Katedralna	3	Mickiewicza	26	Portowa	17	Zamiejska	5
Kochanowskiego	2	Milberta	4	Powisłe	3	Zamkowa	3
Kosęły	18	Nadbrzeżna	2	Puławiaków	1	Zawichojska	1
Kościuszki	3	Nowa	4	Rokitek	2	Żeromskiego	3
						Żółkiewskiego	16

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu

¹² GUS, Narodowy Spis Powszechny 2002

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że dla stosunkowo dużej części ludności głównym źródłem utrzymania jest praca najemna. 52% ludności czerpie z niej największą część budżetu domowego. 9,7% ludności utrzymuje się z pracy na rachunek własny, 2,7% ludności miasta utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym.¹³

W Sandomierzu nie notuje się obszarów, w których występuje podwyższona zachorowalność na określony typ schorzeń. Większa zachorowalność występuje wśród osób starszych, bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, osób z niskim wykształceniem.

Niepełnosprawność jest problemem, z którym spotykają się mieszkańcy wszystkich dzielnic Sandomierza. Rozproszenie osób niepełnosprawnych na terenie miasta pozwala na łatwiejszą ich integrację społeczną, ale zwiększa koszty przystosowania otoczenia do ich potrzeb z racji konieczności zmian na obszarze całego miasta, a nie tylko na wybranych terenach.

Aktywność obywatelska

Aktywność obywatelska wyrażająca się w korzystaniu z czynnego prawa wyborczego jest dość niska. Mieszkańcy Sandomierza nie angażują się w życie publiczne, nawet na najniższym z możliwych poziomie – uczestnictwie w wyborach. Frekwencja w 1 turze wyborów samorządowych w 2006r. wynosiła 32,5%, w drugiej była nieco wyższa 37,1%¹⁴.

Główne obszary aktywności organizacji pozarządowych to opieka społeczna, sport i kultura, a także branżowe zrzeszenia przedsiębiorców, przy czym należy zaznaczyć, że znaczna liczba organizacji III sektora to filie i oddziały stowarzyszeń ogólnokrajowych.

Prężnie działającymi jednostkami w obszarze kultury są: Fundacja Kultury Ziemi Sandomierskiej, Klub Sandomierskiego Stowarzyszenia Kulturalnego Lapidarium oraz Chorągiew Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej. Poza tym, znaczne zasługi w propagowaniu Sandomierza w szerokich kręgach mają: Towarzystwo Naukowe Sandomierskie oraz Klub Miłośników Sandomierza poprzez wydawanie czasopism, organizowanie konferencji, prowadzenie prac naukowych oraz poprzez

---

¹³ GUS, Podstawowe informacje ze Spisów Powszechnych, Gmina miejska Sandomierz, 2002

¹⁴ Państwowa Komisja Wyborcza, www.wybory2006.pkw.gov.pl

prorowadzenie strony internetowej związanej z miastem. Miasto promują także inne organizacje pozarządowe posiadające własne strony internetowe. Ta forma reklamy pozwala dotrzeć do odbiorców z całego świata.

Z obszaru pomocy społecznej najprężniej działa organizacja Caritas Sandomierska. Oprócz akcji charytatywnych prowadzi także Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej.

Mocną stroną społeczności sandomierskiej są kluby sportowe propagujące aktywny tryb życia wśród dzieci i młodzieży, a także dorosłych. Liczną grupę stanowią uczniowskie kluby działające przy szkołach.

Na terenie Sandomierza jest zarejestrowanych ok. 30 organizacji pozarządowych, ale tylko część z nich prowadzi działalność na skalę pozwalającą zaistnieć im w świadomości mieszkańców.

Rynek pracy

Obecnie stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim kształtuje się na dość niskim poziomie – na dzień 31.12.2006 wyniosła 13,8%¹⁵ (wśród powiatów woj. świętokrzyskiego sandomierski zajmuje 4 miejsce pod względem zatrudnienia ludności). Powyższe wynika głównie z rolniczego charakteru powiatu.

W samym mieście Sandomierz zarejestrowanych jest 1534 bezrobotnych, z czego 53,0% stanowią kobiety. Tylko 123 bezrobotnych jest uprawnionych do pobierania zasiłku, co oznacza, że bardzo znikomemu odsetkowi bezrobotnych udaje się znaleźć pracę na okres powyżej roku. Wyrejestrowują się na parę miesięcy, a po tym okresie „wracają do statystyk” urzędu pracy. 56,2% bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy – jest długotrwale bezrobotnymi¹⁶. Długotrwale bezrobotni to grupa najbardziej narażona na wykluczenie społeczne (o ile już nie wykluczona społecznie), przy czym w wypadku osób bezrobotnych mówi się raczej o samowykluczeniu, wycofaniu się z uczestnictwa w życiu społecznym. Unikanie kontaktów formalnych i nieformalnych, zwłaszcza z osobami pozostającymi czynnymi zawodowo, utrudnia powrót na rynek pracy, gdyż ogranicza dostęp do informacji. Dodatkowo, długotrwałe bezrobocie wyrabia często postawę

---

¹⁵ PUP Sandomierz, www.pup-sandomierz.neostrada.pl

¹⁶ PUP Sandomierz,...

roszczeniową lub tzw. zaradność patologiczną – uczy osobę, jak zdobywać środki finansowe nie podejmując legalnej pracy zarobkowej (korzystając z usług pomocy społecznej i instytucji charytatywnych, lub, co gorsza, schodząc na drogę przestępczości).

Kumulacja zjawiska długotrwałego bezrobocia w pewnych dzielnicach miasta potęguje jego negatywne skutki. W Sandomierzu notuje się większe skupiska osób bezrobotnych w dzielnicach mieszkaniowych w lewobrzeżnej części miasta oraz na terenie Starego Miasta, zwłaszcza przy ulicach poza reprezentacyjną częścią tej dzielnicy.

Struktura wiekowa osób bezrobotnych jest bardzo niekorzystna. Osoby w wieku mobilnym (18-44 lata) stanowią 67% ogółu bezrobotnych w mieście. Jest to znacznie więcej niż przeciętnie w kraju. Problemy ze znalezieniem zatrudnienia w tej grupie wiekowej przekładają się na szereg niekorzystnych zjawisk demograficznych i gospodarczych – ujemny przyrost naturalny, migracje, brak rozwoju sektora gospodarki, skostnienie struktur zatrudnienia zwłaszcza w sektorze publicznym, spadek konsumpcji dóbr trwałych – obniżony popyt na mieszkania, meble, artykuły gospodarstwa domowego, usługi remontowe, stolarskie itp. Obniżenie popytu wymusza na przedsiębiorcach obniżenie podaży, co oznacza spowolnienie rozwoju gospodarki, a to znowu zmniejsza liczbę miejsc pracy na lokalnym rynku.

W Sandomierzu najwięcej ludzi znajduje zatrudnienie w usługach nierynkowych, należących do sektora publicznego. Najwięcej osób zatrudnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – szpital. Oznacza to, że państwo i samorząd nadal są największym pracodawcą w mieście. Ze względu na istnienie dużych zakładów produkcyjnych, lokujących się na terenie Sandomierza, niewiele mniej osób pracuje w sektorze przedsiębiorstw oraz – co charakterystyczne dla województwa świętokrzyskiego – w budownictwie. Niekorzystnym jest fakt, że w usługach rynkowych pracuje najmniej osób, ale jako że właśnie ten obszar gospodarki będzie się rozwijał najprężniej, przewiduje się wyrównanie proporcji zatrudnionych między sektorami. Systematycznie maleje udział osób zatrudnionych w rolnictwie lub traktujących rolnictwo jako główne źródło utrzymania.

Infrastruktura społeczna

Na terenie miasta Sandomierza swoją siedzibę lokuje Powiatowa Komenda Policji, a obszar miasta podzielony jest na 6 rejonów – dzielnic. W 2005r. wykrywalność przestępstw na terenie powiatu sandomierskiego wynosiła 72,9%¹⁷.

Porządku publicznego na terenie miasta Sandomierza pilnuje również Straż Miejska. Poza tym w Sandomierzu znajduje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej. Teren miasta podlega Jednostce Ratownictwa Gaśniczego PSP, która specjalizuje się w ratownictwie drogowym i wodnym (posiada 8 osobową sekcję pływonurków).

Na terenie Sandomierza oświata i opieka wychowawcza jest zapewniona dla dzieci z wszystkich grup wiekowych. Najmłodsze dzieci mogą korzystać z opieki w 7 przedszkolach, w tym jednego znajdującego się na prawym brzegu Wisły (niestety, stan techniczny niektórych placówek pozostawia wiele do życzenia). Poza tym są 4 szkoły podstawowe oraz 3 gimnazja, z czego w prawobrzeżnej części miasta znajduje się 1 szkoła podstawowa i 1 gimnazjum. Pozostałe placówki zlokalizowane są w centralnej części miasta, na północ od starówki, przy ulicy Mickiewicza i Okrzei. Maksymalny czas dojścia dzieci z każdej dzielnicy do powyższych placówek nie przekracza 20min.

Poza placówkami oświatowymi samorządu miejskiego na terenie miasta znajdują się szkoły ponadgimnazjalne:

- zasadnicze szkoły zawodowe o profilu: handlowym, ogrodniczym, budowlanym, mechanicznym, gastronomicznym i in.,
- technika: budowlane, ekonomiczne, gastronomiczne i hotelarskie, handlowe, informatyczne, logistyczne, ochrony środowiska, architektury krajobrazu, rolnicze, ogrodnicze, agrobiznesu, mechaniczne oraz obsługi ruchu turystycznego.
- licea ogólnokształcące i profilowane,
- szkoły policealne.

Położenie placówek należy określić jako rozległe centrum miasta. Dostęp komunikacyjny do szkół ponadgimnazjalnych jest taki sam, jak do placówek

---

¹⁷ GUS, Województwo świętokrzyskie,...

nauczania obowiązkowego, choć w części prawobrzeżnej nie ma placówek ponadgimnazjalnych.

Na terenie Sandomierza nie ma żłobka.

W Sandomierzu swoją siedzibę ma Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa oraz cztery uczelnie humanistyczne: Wyższe Seminarium Duchowne, Instytut Teologiczny im. Bł. Wincentego Kadłubka, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych.

Poza tym, inicjatywą wychodzącą na przeciw potrzebom starszych mieszkańców miasta jest Sandomierski Uniwersytet III Wieku działający przy Wyższej Szkole Humanistyczno-Przyrodniczej we współdziałaniu z Wyższym Seminarium Duchownym.

Podstawowa opieka zdrowotna dla mieszkańców Sandomierza świadczona jest przez 4 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Poza tym na terenie miasta znajduje się poradnia dermatologiczna, laboratorium analiz lekarskich, warsztaty terapii zajęciowej oraz Centrum Pielęgniarstwa Caritas. Oprócz tego na terenie miasta swoje miejsce znajdują także prywatne gabinety lekarskie, w tym stomatologiczne.

Opieka szpitalna świadczona jest przez Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej, w którym ulokowane są oddziały: anesteziologii i intensywnej terapii, chirurgiczny ogólny, chirurgii urazowo-ortopedycznej, chorób wewnętrznych, ginekologiczno-położniczy, kardiologiczny, nefrologiczny, nefrologiczny dla dzieci, neonatologiczny, neurologiczny, otolaryngologiczny, pediatryczny, położniczy, reumatologiczny, urologiczny, ratunkowy¹⁸. Tam też znajduje się oddział ratownictwa medycznego – pogotowie ratunkowe. Placówka zlokalizowana jest w północnej części miasta.

W Sandomierzu znajdują się następujące placówki pomocy społecznej: Ośrodek Pomocy Społecznej z dwoma świetlicami socjoterapeutycznymi i podległym mu Schroniskiem dla Bezdomnych Mężczyzn, Środowiskowy Dom Samopomocy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, oraz placówki prowadzone przez Caritas Sandomierską - Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży niepełnosprawnej. Charakterystyczna jest dość duża liczba placówek pomocy

---

¹⁸Narodowy Fundusz Zdrowia

społecznej zlokalizowanych na prawym brzegu Wisły: świetlica, ośrodek rehabilitacyjno - edukacyjny i schronisko. Placówki odpowiedzialne za stronę formalną świadczonej pomocy zlokalizowane są na Starym Mieście.

Sandomierz posiada wyraźne centrum kulturalne – Stare Miasto. Wyznacza je lokalizacja zabytkowych obiektów architektonicznych. Na jego terenie mają swe siedziby liczne placówki i organizacje zajmujące się działalnością kulturalną. Są to: Muzeum Diecezjalne, Muzeum Okręgowe, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Biuro Wystaw Artystycznych, Zbrojownia Chorągwi Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej, Fundacja Kultury Ziemi Sandomierskiej, diecezjalne Centrum Kultury Edukacji i Formacji Chrześcijańskiej, Klub „Lapidarium” Sandomierskiego Stowarzyszenia Kulturalnego, Biblioteka Pedagogiczna, prywatne galerie i in.

Trzeba jednak zaznaczyć, że imprezy kulturalne w przeważającej większości odbywają się w sezonie turystycznym. Uczestniczą w nich zarówno mieszkańcy miasta we wszystkich przedziałach wiekowych, jak i turyści. W sezonie wiele imprez organizowanych jest specjalnie z myślą o tych ostatnich. Także życie towarzysko-kawiarniane najbardziej intensywne jest latem oraz późną wiosną i wczesną jesienią. Po zakończeniu sezonu turystycznego, liczba gości korzystających z usług kawiarni i restauracji zlokalizowanych na Sandomierskiej Starówce niestety w sposób widoczny maleje.

Nie ma natomiast w Sandomierzu Domu Kultury posiadającego pełne, odpowiednie do funkcji zaplecze infrastrukturalne. Koniecznym jest zatem wybudowanie nowego obiektu lub przebudowa istniejącego, tak by Dom Kultury mógł spełniać rolę instytucji upowszechniającej kulturę wśród wszystkich grup społecznych – udostępniać lokale na działalność kółek zainteresowań, próby zespołów muzycznych, grup teatralnych, tanecznych, imprezy rozrywkowe, przeglądy itp.

W prawobrzeżnej części miasta zlokalizowane są następujące placówki kulturalne: Centrum Kultury i Rekreacji MOSiR, Świetlica „Dworek”, kino „Millenium” i filia Miejskiej Biblioteki Publicznej. W części lewobrzeżnej działalność prowadzi Ośrodek Akcji Kulturalnej przy ul. Armii Krajowej.

Obiekty sportowe znajdują się zarówno w części lewobrzeżnej, jak i prawobrzeżnej. Największe z nich to stadion MOSiR i stadion Mokoszyń, poza tym

w Sandomierzu znajduje się zespół basenów krytych i basen letni (w części prawobrzeżnej), hala sportowa, korty tenisowe, ośrodek jazdy konnej, a także boiska i sale gimnastyczne przyszkolne.

Na terenie miasta działa 13 klubów sportowych zrzeszających amatorów różnych dyscyplin z terenu całego miasta i okolicznych miejscowości. Kluby organizują imprezy sportowe oraz uczestniczą w turniejach o zasięgu regionalnym i krajowym.

1.4 Analiza SWOT

Podczas Sesji Planowania Strategicznego, realizowanej w ramach aktualizacji „Strategii Rozwoju Gospodarczego Miasta Sandomierza”, moderatorzy Świętokrzyskiej Agencji Rozwoju Regionu S.A. przeprowadzili zajęcia warsztatowe, których celem było wskazanie przez uczestników czynników wpływających na kształt polityki władz Miasta.

Wyniki analizy posłużyły do zaktualizowania programów rozwoju gospodarczego Miasta Sandomierz, w tym Lokalnego Programu Rewitalizacji. W oparciu o uzyskane informacje opracowano zestawienia tabelaryczne istotnych czynników.

TURYSTYKA

Mocne strony	Słabe strony
1. dziedzictwo kulturowe, w tym unikatowe zabytki architektoniczne 2. walory wypoczynkowe, krajobrazowe i przyrodnicze 3. duży potencjał dla rozwoju turystyki, w tym pielgrzymkowej, konferencyjnej i szkolnej 4. działalność organizacji pozarządowych	1. brak systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej 2. brak taniej bazy noclegowej 3. słabe zaplecze turystyczne (ścieżki rowerowe, parkingi) 4. słaba infrastruktura kulturalna 5. niedostosowany system komunikacji 6. brak zachęt dla inwestorów 7. brak jednolitego i ofensywnego systemu promocji miasta
Szanse	Zagrożenia
1. należyte wykorzystanie posiadanego potencjału (zabytki architektoniczne i kulturowe oraz walory wypoczynkowe i krajobrazowe) 2. pozyskanie środków z UE 3. zaangażowanie społeczeństwa – rozwój III sektora 4. rozwój turystyki w województwie 5. budowa zbiornika wodnego w Tarnobrzegu 6. budowa drugiego mostu na Wiśle 7. „wydłużenie sezonu turystycznego” 8. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	1. system komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza 2. system administracyjny utrudniający współpracę (Sandomierz, Stalowa Wola, Tarnobrzeg) 3. odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych 4. narastające patologie społeczne

ZABYTKI I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Mocne strony	Słabe strony
1. dziedzictwo kulturowe, w tym unikatowe zabytki architektoniczne 2. duża strefa ochronna zabytków 3. zespół staromiejski, w tym zabytki najwyższej klasy 4. duży potencjał dla rozwoju turystyki 5. działalność kulturalnych grup środowiskowych	1. brak systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej 2. niedobór środków finansowych na renowację zabytków 3. problem dwuwładzy (miasto, powiat) 4. brak przedstawiciela we władzach wyższych 5. mała liczba ponadlokalnych imprez kulturalnych 6. brak jednolitego systemu promocji miasta 7. nie wszystkie wartościowe obiekty wpisane do rejestru zabytków
Szanse	Zagrożenia
1. należyte wykorzystanie posiadanego potencjału (zabytki architektoniczne i kulturowe) 2. pozyskanie środków z UE 3. zaangażowanie społeczeństwa – rozwój III sektora 4. rozwój turystyki w województwie 5. stworzenie mechanizmów prawnych na bazie prawa lokalnego mających na celu zachęcenie właścicieli do podnoszenia stanu technicznego i estetyki obiektów zabytkowych 6. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	1. degradacja zabytków w przypadku braku należytej ochrony 2. problem osuwania się skarpy sandomierskiej oraz problemy wynikające z tiksotropowych (polegających na uplastycznianiu się pod wpływem wilgoci) właściwości podłoża lessowego, na którym zbudowane jest Stare Miasto

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Mocne strony	Słabe strony
1. wysoka pozycja w handlu płodami rolnymi 2. siedziba powiatu 3. walory wypoczynkowe, krajobrazowe i przyrodnicze 4. dobry potencjał dla rozwoju różnych form turystyki (agroturystyka) i usług z tym związanych 5. ugruntowana pozycja lidera – Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy 6. funkcjonowanie zakładów przemysłowych o charakterze rozwojowym	1. położenie na obrzeżach województwa 2. brak zachęt dla inwestorów 3. brak dostatecznej liczby uzbrojonych terenów inwestycyjnych 4. duża strefa ochronna zabytków 5. brak jednolitego i ofensywnego systemu promocji miasta 6. słabe zaplecze turystyczne 7. brak działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na starówce 8. niedostateczna liczba zakładów przetwarzających płody rolne i chłodzi 9. niedostateczne „zaplecze konferencyjne”
Szanse	Zagrożenia
1. należyte wykorzystanie potencjału oraz właściwy rozwój Sandomierskiego Ogrodniczego Rynku Hurtowego 2. rozwój sektora usług turystycznych i około-turystycznych 3. pozyskanie środków z UE 4. rozwój turystyki w województwie 5. jednolity system promocji miasta, w tym wypromowanie Sandomierskiego Produktu Regionalnego 6. „wydłużenie sezonu turystycznego” 7. informatyzacja instytucji publicznych oraz poprawa dostępu do internetu 8. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	1. system komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza 2. odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych 3. starzenie się społeczeństwa 4. strefy ekonomiczne funkcjonujące w okolicznych miastach 5. narastające patologie społeczne

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I GOSPODARKA KOMUNALNA

Mocne strony	Słabe strony
1. duży obszar terenów zielonych 2. wysoki stopień zgazyfikowania i zwodociągowania miasta 3. dobrze rozwinięta sieć telefoniczna 4. oczyszczalnia ścieków o dużym, niewykorzystanym potencjale	1. niedostateczny system komunikacji (dworce, linie nocne) 2. zjawisko dwuwładzy i podzielonej własności infrastruktury (drogi miejskie, powiatowe, wojewódzkie i krajowe) 3. niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna 4. nieład architektoniczny i estetyczny 5. zły stan nawierzchni części dróg 6. narastające problemy komunikacyjne, w tym w szczególności typu tranzytowego 7. słaby dostęp do Internetu 8. zły stan sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Starego Miasta 9. brak kanalizacji w znacznej części lewobrzeżnego Sandomierza 10. nieuporządkowana sieć elektroenergetyczna 11. zły stan techniczny i niedostateczna ilość zasobów mieszkaniowych 12. brak mieszkań socjalnych 13. brak działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na starówce 14. zaniedbane tereny nadwiślańskie 15. brak schroniska dla zwierząt
Szanse	Zagrożenia
1. rozwój budownictwa mieszkaniowego 2. wykorzystanie funduszy UE 3. budowa obwodnic „odsuniętych” od miasta 4. budowa drugiego mostu przez Wisłę wraz z drogą Lwowska-bis 5. poszerzenie obszaru miasta 6. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	1. system komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza 2. podział administracyjny utrudniający współpracę (Sandomierz, Stalowa Wola, Tarnobrzeg) 3. narastające patologie społeczne

SPORT I REKREACJA

Mocne strony	Słabe strony
1. walory krajobrazowe, wypoczynkowe i przyrodnicze 2. wolne tereny rekreacyjne do zagospodarowania (nad Wisłą) 3. dobre warunki do wędkarstwa 4. silna pozycja klubów sportowych	1. niedostateczna infrastruktura sportowa (miejska oraz przyszkolna) 2. zły stan techniczny basenu letniego 3. słaba infrastruktura kulturalna 4. niedostosowany system komunikacji (brak nocnych autobusów) 5. brak systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej 6. słaba infrastruktura turystyczna 7. brak taniej bazy noclegowej 8. brak jednolitego systemu promocji miasta 9. niedobór środków finansowych 10. brak hali widowiskowej i kinowej w lewobrzeżnej części miasta
Szanse	Zagrożenia
1. budowa zbiornika wodnego w Tarnobrzegu 2. „wydłużenie sezonu turystycznego” 3. rozwój turystyki w województwie 4. poszerzenie obszaru miasta 5. pozyskanie środków z UE 6. rozwój III sektora 7. poprawa dostępu do Internetu 8. zagospodarowanie terenów nadwiślańskich na cele sportowe i rekreacyjne	1. system komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza

POLITYKA SPOŁECZNA

Mocne strony	Słabe strony
1. zasoby kadr wyspecjalizowanych w świadczeniu pomocy społecznej 2. pomoc społeczna zapewniająca podstawową opiekę nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi, przewlekłe chorymi i z zaburzeniami psychicznymi 3. właściwe rozmieszczenie i ilość przychodni funkcjonujących w podstawowej opiece zdrowotnej 4. efektywny model funkcjonowania placówek opieki zdrowotnej w formie niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej	1. systematyczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej 2. powiększające się różnice w dochodach ludności 3. niedostateczna ilość środków finansowych koniecznych do uzupełniania braków w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej 4. ubożenie mieszkańców 5. wysoki poziom bezrobocia 6. brak miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych 7. brak skutecznie wdrożonych programów profilaktycznych 8. słaby dostęp do internetu
Szanse	Zagrożenia
1. uregulowania i programy unijne - możliwość pozyskania środków na reintegrację zawodową i społeczną 2. aktywność organizacji pozarządowych skierowana do osób i grup zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych 3. upowszechnienie wewnątrz-szkolnych systemów doradztwa zawodowego 4. możliwość szkolenia nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego 5. poprawa dostępu do internetu	1. patologie społeczne 2. brak stabilności systemu pomocy społecznej. 3. niedostateczne wsparcie młodzieży poprzez system stypendialny 4. brak środków publicznych na rozwój różnych form edukacji, kultury i kultury fizycznej oraz na utrzymanie i niezbędne uzupełnienie bazy

ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH

Mocne strony	Słabe strony
1. możliwość kształcenia na poziomie akademickim 2. dobrze rozwinięta i funkcjonująca sieć szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych 3. zasoby kadrowe 4. duży potencjał dla kształcenia ustawicznego	1. niedostateczna infrastruktura sportowa przy szkołach 2. brak taniej bazy noclegowej dla studentów 3. niedostateczna oferta zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży 4. słaby dostęp do internetu
Szanse	Zagrożenia
1. współpraca władz miasta z młodzieżą 2. rozwój III sektora 3. pozyskanie środków z UE 4. utworzenie państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej 5. dalsza rozbudowa uczelni wyższych 6. poprawa dostępu do internetu	1. patologie społeczne 2. odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych 3. brak środków publicznych na rozwój różnych form edukacji i kultury 4. brak wsparcia młodzieży poprzez system stypendialny

Szczegółowa analiza powyższych informacji pozwala na zdefiniowanie następujących wniosków, prezentujących czynniki istotne z punktu widzenia kształtu proponowanych w dokumencie zadań:

a) w sferze zagospodarowania przestrzennego:

- ogromny potencjał położenia miasta wynikający z posiadanego dziedzictwa kulturowego oraz walorów krajobrazowych, wypoczynkowych i przyrodniczych,
- utrudnienia dla potencjalnych inwestorów wynikające z faktu ochrony konserwatorskiej obiektów atrakcyjnych inwestycyjnie,
- konieczność zadbania o jakość przestrzeni miejskiej,
- konieczność opracowania i wdrożenia systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej,
- konieczność nowoczesnego rozwiązywania problemów miejskiej infrastruktury technicznej (system wodno-kanalizacyjny w obszarze Starego Miasta, sieć elektro-energetyczna).

b) w sferze społecznej:

- odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych,
- wzrost liczby bezrobotnych,
- deficyt mieszkań komunalnych i socjalnych (nierozwiązany problem mieszkań komunalnych na Starym Mieście),
- niewykorzystany potencjał dla form kształcenia ustawicznego,
- niedostateczna oferta zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży,
- słaby dostęp do internetu
- dobrze rozwinięty system pomocy społecznej.

c) w sferze gospodarczej:

- sektor rolno-ogrodniczy dominującym sektorem gospodarki miasta (Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy), a jednocześnie:
- ogromny potencjał dla rozwoju branży turystycznej, przy jednoczesnym:
- słabym wykorzystaniu posiadanych walorów wypoczynkowych, rekreacyjnych, kulturalnych oraz unikatowych zabytków polskiej historii.
- słaby dostęp do internetu

Analiza SWOT opiera się na rozpoznaniu mocnych i słabych stron charakteryzujących wewnętrzny potencjał Sandomierza oraz szans i zagrożeń wynikających z otoczenia miasta.

MOCNE STRONY SANDOMIERZA

W mocnych stronach miasta wskazane zostały atuty Sandomierza bezpośrednio związane z jego położeniem, walorami krajobrazowymi i wysoką atrakcyjnością turystyczną z uwagi na ogromną liczbę oraz unikatowy charakter posiadanych zabytków. Istotnym elementem (atutem) w tym przypadku jest również silna i ugruntowana pozycja sektora ogrodniczo-rolnego w mieście:

- zabytki architektoniczne i kulturowe
- walory wypoczynkowe i krajobrazowe
- duży potencjał dla rozwoju turystyki, w tym pielgrzymkowej, konferencyjnej i szkolnej
- wysoka pozycja w handlu płodami rolnymi
- ugruntowana pozycja lidera – Sandomierki Ogrodniczy Rynek Hurtowy

- możliwość kształcenia na poziomie akademickim

SŁABE STRONY SANDOMIERZA

Słabe strony to elementy, które w mieście nie funkcjonują poprawnie lub ich stan ulega pogorszeniu oraz te, które nie spełniają wymogów współczesnej gospodarki rynkowej i polityki społecznej.:

- brak taniej bazy noclegowej
- słabe infrastrukturalne zaplecze turystyczne (ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, parkingi)
- słaba infrastruktura kulturalna (brak hali widowiskowej, kina)
- niedostosowany system komunikacji (niedostosowania ilość nocnych linii autobusów miejskich, fatalny stan oraz liczba dworców komunikacyjnych)
- brak systemu zachęt oraz kompleksowej oferty dla inwestorów
- niedostosowany system komunikacji władz miasta z mieszkańcami
- mała liczba imprez kulturalnych o znaczeniu ponadlokalnym
- niedostateczna oferta zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży
- brak jednolitego, ofensywnego systemu promocji miasta
- problem dwuwładzy i podzielonej własności infrastruktury
- nieprzystosowanie miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- brak systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej,
- brak podmiotu (konsorcjum) skupiającego lokalnych przedsiębiorców i władze miasta
- słaby dostęp do Internetu
- narastające problemy komunikacyjne, w tym w szczególności typu tranzytowego

SZANSE dla SANDOMIERZA

Czynniki i procesy zewnętrzne, które mogą sprzyjać zapewnieniu miastu znaczącej pozycji w regionie świętokrzyskim i kraju. Elementy te winny wzmocnić potencjał rozwojowy Sandomierza oraz stymulować realizację przyjętych celów:

- należyte wykorzystanie posiadanego potencjału (zabytki architektoniczne i kulturowe oraz walory wypoczynkowe, krajobrazowe i przyrodnicze)

- należyte wykorzystanie potencjału sektora rolno-ogrodniczego oraz właściwy rozwój Sandomierskiego Ogrodniczego Rynku Hurtowego
- uregulowania i programy unijne - możliwość pozyskania środków na realizację inwestycji
- zaangażowanie społeczeństwa – rozwój III sektora
- rozwój turystyki w województwie
- budowa zbiornika wodnego w Tarnobrzegu
- „wydłużenie sezonu turystycznego”
- rozwinięcie współpracy władz miasta z mieszkańcami, w tym zwłaszcza z młodzieżą
- stworzenie jednolitego systemu promocji miasta, w tym wypromowanie Sandomierskiego Produktu Regionalnego
- poszerzenie obszaru miasta i rozwój budownictwa mieszkaniowego
- poszerzenie obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, między innymi poprzez zmiany w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego, polegające na zmianie przeznaczenia terenów z „UOP” (usługi publiczna) na „MN” (budownictwo mieszkaniowe)
- „zjednoczenie” lokalnych przedsiębiorców na rzecz wspólnej promocji miasta
- poprawa dostępności do Internetu oraz informatyzacja instytucji publicznych
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

ZAGROŻENIA dla rozwoju SANDOMIERZA

Czynniki i procesy zewnętrzne, na które społeczność lokalna posiada niewielki wpływ, a które mogą zagrozić wysiłkom samorządu w realizacji celów rozwoju. Okoliczności te mogą zmniejszyć tempo działań strategicznych i opóźnić osiągnięcie zamierzonych efektów:

- brak skutecznych regulacji ułatwiających efektywny rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw – trudne do pokonania bariery dostępu do kapitału
- wzrastający poziom bezrobocia
- niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa, przy jednoczesnym odpływie osób młodych i wykształconych
- wzrost zagrożenia rozwojem zjawisk patologicznych wśród ludzi młodych

- realne zagrożenie stworzeniem systemu komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza
- system administracyjny utrudniający współpracę (Sandomierz, Stalowa Wola, Tarnobrzeg)
- funkcjonowanie stref ekonomicznych w promieniu 50 km od Sandomierza
- zagrożenie spowodowane ruchami geologicznymi Wzgórza Staromiejskiego (m.in. osuwaniem się skarp) oraz zagrożenia wynikające z tiksotropowych (polegających na uplastycznianiu pod wpływem wilgoci) właściwości podłoża lessowego, na którym zbudowane jest Stare Miasto.

II. POWIĄZANIE IDEI REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI NA POZIOMIE MIASTA I REGIONU

Proces programowania rozwoju lokalnego jest zjawiskiem złożonym, kształtowanym m.in. poprzez obowiązujący system uregulowań prawnych, ekonomicznych, społecznych, a także technicznych i organizacyjnych. Składa się nań szereg działań m.in.: planowanie, wyznaczanie obszarów priorytetowych oraz określenie celów i wskazanie zespołów konkretnych działań. Istotnym w tym przypadku jest fakt, iż w/w proces jest rozpatrywany w długim okresie czasu (kilka, a nawet kilkanaście lat). Dlatego też pożądanym jest uzyskanie zgodności z obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz programowymi – tak na poziomie krajowymi jak i wspólnotowymi. Ponadto, powyższe stanowi jeden z warunków, które należy spełnić w procesie aplikowania o środki z pomocy strukturalnej.

Należy stwierdzić, iż projekty zdefiniowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Sandomierza pozostają w zgodzie z podstawowymi dokumentami w tym zakresie obowiązującymi na tym terenie, w tym w szczególności:

- Narodową Strategią Spójności na lata 2007-2013
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013
- Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego
- Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza
- Strategią Rozwoju Gospodarczego Miasta Sandomierza

Wykaz zadań planowanych do realizacji, opisanych w niniejszym dokumencie, nie zamyka listy problemów charakteryzujących Miasto Sandomierz i wymagających rozwiązania, tym bardziej, że obejmuje jedynie większe zadania inwestycyjne. Jednakże, to właśnie te projekty zostały obecnie uznane za priorytetowe i będą realizowane według planu, z zastrzeżeniem, że ich realizacja uzależniona zostanie

od rocznych decyzji Rady Miasta Sandomierza oraz możliwości pozyskania dofinansowania zewnętrznego.

2.1 Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013

Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–13.

Celem strategicznym NSS jest:

Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym cele NSS będą realizowane za pomocą Programów Operacyjnych (PO), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz 16 Regionalnych Programów

Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Zarządy poszczególnych Województw, tj.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – EFRR i FS
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – EFRR
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki – EFS
- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – EFRR
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej – EFRR
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna – EFRR
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej – EFRR

Najistotniejszymi programami, w tym przypadku, są: Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–13, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-13 oraz Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-13. Programy te stanowią będą główne źródło współfinansowania zadań określonych w LPROM Miasta Sandomierza.

2.1.1 Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013

Celem generalnym przyświecającym realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–13 jest podniesienie jakości życia mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego poprzez poprawę warunków sprzyjających budowie konkurencyjnej i generującej nowe miejsca pracy regionalnej gospodarki.

Cel generalny wyznaczają następujące cele szczegółowe:

- Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki szczególnie poprzez zwiększanie innowacyjności i zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych;
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi;
- Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa;
- Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego.

Cele RPOWŚ realizowane będą poprzez układ priorytetów i działań stanowiących rozwinięcie założeń strategicznych programu na poziom operacyjny.

Cel 1. Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez zwiększanie zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych

Oś priorytetowa 1. Rozwój przedsiębiorczości

Cel 1 będzie realizowany poprzez oś priorytetową 1. Konkurencyjnej, nowoczesnej gospodarki nie uda się zbudować bez udziału podmiotów gospodarczych.. Dobrze rozwijający się sektor przedsiębiorstw jest jednym z najważniejszych czynników wspomagających rozwój regionalnej gospodarki. Tymczasem przedsiębiorstwa działające w Świętokrzyskim są w większości nieopracowanych, mało innowacyjne i tworzą zbyt mało miejsc pracy. Nakłady inwestycyjne w 2004 r. w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim wyniosły 1,78% nakładów tego sektora w kraju, co plasowało region na ostatniej pozycji. Również wartość wydatków na badania i rozwój w sektorze przedsiębiorstw jest o wiele niższa od średniej krajowej i wpływa na zwiększanie się dystansu względem najbardziej konkurencyjnych województw. W województwie istnieje duże zapotrzebowanie na usługi instytucji otoczenia biznesu. Jednak sieć tych instytucji jest dość słaba. W 2002 r. województwo świętokrzyskie zajmowało 14. pozycję w kraju pod względem liczby przedsiębiorstw zajmujących się pośrednictwem finansowym w stosunku do liczby mieszkańców i posiadało 2,32 takie instytucje na 1000 mieszkańców. Średnia krajowa wynosi 3,25. Na terenie województwa funkcjonują niemal wyłącznie oddziały i filie banków, co może rzutować na możliwość prowadzenia lokalnej polityki finansowej, zwłaszcza wobec MŚP. W pierwszej osi priorytetowej Programu zarezerwowano środki na rozwój już istniejących instytucji otoczenia biznesu oraz funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych, jak również na tworzenie nowych tego typu podmiotów. Niebagatelną rolę powinny odgrywać inkubatory przedsiębiorczości akademickiej i parki technologiczne jako organizacje wspomagające rozwój przedsiębiorczości, a zwłaszcza gospodarki opartej na wiedzy. W pierwszej osi priorytetowej Programu przewidziano także bezpośrednie wsparcie inwestycyjne mikro, małych i średnich firm.

Cel 2. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz powiązań między sektorem B+R a gospodarką

Oś priorytetowa 2. Wsparcie innowacyjności, budowa społeczeństwa informacyjnego oraz wzrost potencjału inwestycyjnego regionu

Kluczowymi czynnikami decydującymi o konkurencyjności gospodarki są: wysoki poziom innowacyjności przedsiębiorstw oraz efektywne wykorzystanie wiedzy i badań naukowych. Liczne badania i analizy dowodzą, że zdolność polskich firm do tworzenia i wdrażania nowych technologii i produktów jest bardzo niska. Na tym tle sytuacja przedsiębiorstw funkcjonujących w województwie świętokrzyskim wyróżnia się szczególnie niekorzystnie. Ponad połowa najważniejszych wyrobów wytwarzanych przez przemysł należy do sektora niskiej techniki.

W ramach tej osi priorytetowej wspierane będą przedsięwzięcia służące podniesieniu poziomu innowacyjności gospodarki województwa, szczególnie poprzez wzmocnienie potencjału sektora badawczo-rozwojowego dla rozwoju przedsiębiorczości, intensyfikację współpracy instytucji badawczo-rozwojowych (w tym uczelni wyższych i specjalistycznych jednostek ochrony zdrowia) z przedsiębiorstwami, skutkujące zwiększeniem transferu nowoczesnych technik i technologii oraz umiejętności ich wykorzystania. Priorytetowo traktowane będą projekty realizujące założenia Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005 – 2013. Przewidziano również dofinansowanie inwestycji wyższych uczelni, skierowanych na poprawę bazy dydaktycznej, szczególnie w kontekście wymagań rynku pracy.

W miarę postępu technicznego i cywilizacyjnego o sile i konkurencyjności regionu w coraz mniejszym stopniu decydują tradycyjne systemy infrastrukturalne (przy odpowiedniej skali nasycenia), zaś coraz większego znaczenia nabiera nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna i informatyczna. Rozwój regionalnych sieci teleinformatycznych oraz technologii informacyjnych spowoduje przede wszystkim poprawę dostępu do informacji, rozwój nowych form prowadzenia działalności gospodarczej oraz usług elektronicznych. Pozwoli także na znaczące zwiększenie liczby użytkowników Internetu zarówno do celów związanych

z prowadzeniem działalności gospodarczej, usług publicznych, jak również edukacją młodzieży oraz ustawiczną edukacją dorosłych.

Realizacja tej osi priorytetowej przynieść ma zdecydowaną poprawę w tanim dostępie mieszkańców regionu do szerokopasmowego Internetu. Dofinansowywane będą projekty dotyczące budowy i rozbudowy infrastruktury dostępu do Internetu, komplementarne

z przedsięwzięciami realizowanymi w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006, oraz planowanymi do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Wspierane będą również m.in. przedsięwzięcia związane z wprowadzeniem elektronicznego obiegu dokumentów

w jednostkach administracji samorządowej oraz rozwojem elektronicznych usług dla ludności oraz podmiotów gospodarczych, jak również budową i rozbudową systemów transmisji danych pomiędzy instytucjami użyteczności publicznej, administracji samorządowej.

Istotnym komponentem niniejszej osi priorytetowej będą również działania mające na celu promocję atrakcyjności inwestycyjnej regionu, kreowanie pozytywnego wizerunku województwa, wypracowanie i rozwój markowych regionalnych produktów turystycznych. Ma to istotne znaczenie dla rozwoju regionu, gdyż właśnie w turystyce upatruje się znaczny potencjał rozwojowy Świętokrzyskiego.

Cel 3. Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi

Oś priorytetowa 3. Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu

Istotną barierą dla budowy nowoczesnej, konkurencyjnej regionalnej gospodarki jest niewystarczające wyposażenie regionu w sprawne systemy komunikacyjne. Województwo świętokrzyskie, pomimo umiejscowienia pomiędzy dużymi ośrodkami aglomeracyjnymi (Warszawa, Łódź, Kraków), jest słabo dostępne

komunikacyjnie. Istniejąca gęstość dróg i linii kolejowych jest wystarczająca, wymaga jednak pilnej modernizacji, w celu zwiększenia przepustowości, skrócenia czasu przejazdu oraz podniesienia bezpieczeństwa podróży. Wzmocnienie systemu komunikacyjnego w RPOWŚ 2007 – 2013 dotyczyć będzie m.in. inwestycji na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, tworzących spójny układ z siecią dróg krajowych i ekspresowych, finansowanych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”. Ponadto wspierana będzie modernizacja infrastruktury kolejowej, stanowiącej istotny element systemu transportowego regionu. Coraz większe znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności województwa ma także włączenie w system pasażerskiego transportu lotniczego.

Cel 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa

Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej

Istotną barierą dla budowy nowoczesnej, konkurencyjnej regionalnej gospodarki jest niewystarczające wyposażenie w systemy infrastruktury ochrony środowiska (m.in. systemy wodociągowo-kanalizacyjne, wraz z oczyszczalniami ścieków i stacjami uzdatniania wody oraz nowoczesne i przyjazne dla środowiska zbiorcze sieci grzewcze). Niedostateczny stan tej infrastruktury niesie za sobą ryzyko skażenia zasobów środowiska przyrodniczego, których wykorzystanie stanowi jedną z najważniejszych szans rozwojowych dla regionu.

W ramach tego celu skupione będą przedsięwzięcia dotyczące m.in. systemów wodociągowych i kanalizacyjnych, zagospodarowania odpadów, ochrony przeciwpowodziowej na obszarach, na których istnieją zapóźnienia w tym zakresie. Priorytetowo traktowane będą projekty służące wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

Ponadto z uwagi na fakt, iż regionalny system energetyczny jest w większości przestarzały i niedostosowany do potrzeb zarówno mieszkańców jak i podmiotów gospodarczych, konieczne będzie wsparcie inwestycji służących podniesieniu jakości infrastruktury energetycznej w regionie.

Cel 5. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego

Oś priorytetowa 5. Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport

Regiony podnoszą swą konkurencyjność również poprzez zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług sfery publicznej, tj. ochrony zdrowia, edukacji, dóbr kultury, zróżnicowanych możliwości wypoczynku i zagospodarowania czasu wolnego. Poprawa dostępu do tych usług ma duży wpływ na wzrost atrakcyjności życia w regionie, a co się z tym wiąże, pozwoli na zahamowanie odpływu ludzi młodych, szczególnie z wyższym wykształceniem, poza województwo.

Realizacja tego celu przynieść ma efekty w postaci m.in. poprawy jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia, szkół i przedszkoli, oraz instytucji kultury. Dodatkowo, szczególne wsparcie należy zwrócić w kierunku poprawy dostępu do istniejących w regionie bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego, obiektów sportowych i rekreacyjnych, w celu uczynienia z nich atrakcyjnych obiektów turystycznych.

Cel 6. Zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich i centrów gmin

Oś priorytetowa 6. Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast

Znaczne obszary województwa świętokrzyskiego zagrożone są procesem trwałej peryferyzacji i marginalizacji. Przejawem tych problemów jest utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, wynikająca z niego bieda, wzrost przestępczości i inne patologie społeczne, odpływ osób wykształconych oraz opóźnienia w wyposażeniu w infrastrukturę. Roli czynnika aktywizującego rozwój tych obszarów nie spełniają małe miasta o niewystarczająco rozwiniętym potencjale. Mniejsze gminy o niskich dochodach własnych także mają ograniczone możliwości inwestycyjne.

W ramach niniejszej osi priorytetowej skoncentrowane zostały przedsięwzięcia służące włączeniu małych miasteczek i obszarów marginalizowanych w procesy rozwojowe.

Zapewnienie harmonijnego rozwoju regionu wymaga dobrze rozwiniętego regionalnego centrum – obszaru metropolitalnego – skupiającego szereg usług wyższego rzędu i charakteryzującego się dynamiką rozwoju gospodarczego wyższą niż średnia dla regionu. Rolą takiego ośrodka, w naturalny sposób utożsamianego ze stolicą województwa, jest stymulowanie procesów rozwojowych w całym regionie. W tym kontekście szczególną uwagę należy poświęcić zapobieganiu zjawiska osłabienia obszarów otaczających ośrodek metropolitalny, objawiających się przede wszystkim odpływem wykwalifikowanych kadr oraz kapitału. Zapewnienie skutecznego pełnienia przez Kielce roli regionalnego ośrodka metropolitalnego wymaga podjęcia działań, koncentrujących się m.in. na: zapewnieniu otwartości i spójności komunikacyjnej z resztą obszaru województwa i poza nim, rewitalizacji zaniedbanych części miasta, podniesieniu jakości (z uwzględnieniem kwestii bezpieczeństwa) i dywersyfikacji systemów transportu zbiorowego. W odniesieniu do poszczególnych części regionu część funkcji metropolitalnych pełnić powinny sub-regionalne ośrodki wzrostu (reprezentowane przez miasta powiatowe). Dla nich również przewidziano wsparcie w ramach tej osi priorytetowej.

W celu sprawnej realizacji Programu wprowadza się **oś priorytetową uzupełniającą**:

Oś priorytetowa 7: Pomoc techniczna

Doświadczenia poprzedniego okresu programowania obejmującego lata 2004 – 2006 potwierdziły, iż zadania realizowane w ramach priorytetu *Pomoc Techniczna*, są niezwykle ważnym elementem, decydującym o efektywnym wykorzystaniu funduszy strukturalnych. Udział Polski w pełnym okresie programowania w latach 2007 – 2013, a także zwiększenie ilości możliwych do pozyskania środków finansowych przeznaczonych dla województwa świętokrzyskiego, stanowi ogromne wyzwanie. Należy dążyć do jak najlepszego przygotowania instytucji zaangażowanych w przygotowywanie i wdrażanie RPOWŚ 2007 – 2013, w wymiarze technicznym, kadrowym i organizacyjnym.

Działania podejmowane w poprzednich latach, zarówno w ramach pomocy przedakcesyjnej jak i funduszy strukturalnych w latach 2004 – 2006, przyczyniły się do znacznego zwiększenia potencjału instytucji, jednakże w obliczu nowych wyzwań okresu programowania na lata 2007 -2013 (powierzenie samorządowi województwa funkcji Instytucji Zarządzającej), może okazać się on niewystarczający. Dlatego ważne jest podejmowanie przedsięwzięć zorientowanych na sprawne funkcjonowanie systemu zarządzania.

Właściwe zarządzanie Programem wymaga zatrudnienia odpowiedniej ilości dobrze wykwalifikowanych pracowników, a także zapewnienia im możliwości dalszego rozwoju zawodowego poprzez specjalizację i stałe podnoszenie kwalifikacji. Odpowiednie przygotowanie i przeszkolenie pracowników oraz dalsze motywowanie są gwarantem wysokiej jakości pracy i zaangażowania w wykonywanie obowiązków. Ponadto, powyższe działania mogą mieć wpływ na ograniczenie zjawiska nadmiernej fluktuacji wśród pracowników Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2007 – 2013.

Konieczne, w świetle zapisów m.in. 68 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, jest zapewnienie sprawnie działającego systemu informacji i promocji Programu. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej RPOWŚ 2007 – 2013, wymiana informacji pomiędzy Instytucją Zarządzającą, a potencjalnymi beneficjentami, a także innymi uczestnikami systemu wdrażania, to najlepsze praktyki sprzyjające osiągnięciu odpowiedniego poziomu absorpcji środków z funduszy strukturalnych.

Należy stwierdzić, iż zakres zadań prezentowanych w niniejszym dokumencie odpowiada warunkom kwalifikowalności wydatków określonych w RPO WŚ. Stanowi jednocześnie odzwierciedlenie podstawowych założeń oraz celów zdefiniowanych w jego ramach.

2.2 Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 została przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego w dniu 26 października 2006r.

Misją strategii jest **Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego**. Poprawa warunków życia obejmuje takie jego aspekty jak:

- warunki wzrostu zamożności poprzez pracę zarobkową i pomnażanie kapitału;
- warunki funkcjonalne życia w gospodarstwie domowym i w jego otoczeniu, w tym poprawa standardów mieszkaniowych;
- warunki estetyczne środowiska;
- poczucie satysfakcji i realizacji wielostronnie rozumianej kariery;
- możliwość zakładania rodziny;
- bezpieczeństwo ekologiczne, sanitarne i społeczne (ochrona przed skutkami patologii społecznej);
- dostępność do informacji i wiedzy, w tym wykształcenia w różnych dziedzinach;
- możliwość nawiązywania kontaktów społecznych w różnych płaszczyznach życia i w różnym wymiarze odległości;
- możliwość rozwoju działalności społecznej;
- dostępność do pozytywnych osiągnięć cywilizacyjnych.

Misji strategii podporządkowane są wszelkie inne kierunki bezpośrednich i pośrednich działań strategicznych, które stanowią lub mogą stanowić składowe części strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego. Cel generalny Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 brzmi następująco: **Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej**. Strategia Rozwoju Województwa zmierza do poprawy wizerunku województwa świętokrzyskiego, pokazując faktyczne i potencjalne korzyści dla mieszkańców i inwestorów w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. Podniesienie atrakcyjności, wedle zapisów Strategii, oznacza relatywne wobec otoczenia polepszanie warunków inwestowania na obszarze województwa, zwłaszcza przez inwestorów zewnętrznych, polepszanie warunków funkcjonowania firm i całego układu gospodarki rynkowej, rozwój wszelkich dopuszczalnych ekologicznie form przedsiębiorczości oraz instytucji i organizacji obsługujących życie społeczno-gospodarcze regionu. Cel generalny Strategii realizowany jest przez szereg celów warunkujących, priorytetów i kierunków działań.

Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Sandomierza jest spójny z zapisami Strategii.

2.3 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Głównym motywem wyboru celów strategicznych – określającym politykę przestrzenną państwa na obszarze województwa świętokrzyskiego – jest historyczna konieczność i szansa dynamizacji rozwoju i osiągnięcia na tej drodze europejskich standardów życia społeczeństwa poprzez istotne zwiększenie konkurencyjności gospodarki narodowej w otwartym systemie światowym.

Tak sformułowany motyw (cel) generalny implikuje następującą strukturę celów współzależnych:

- Kształtowanie warunków stymulujących efektywny ekonomicznie rozwój podmiotów gospodarujących
- Trwałą poprawę standardu cywilizacyjnego społeczeństwa, osiąganą zgodnie z zasadą „tworzenia szansy dla każdego”
- Ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego, które prowadziłyby do coraz pełniejszego urzeczywistniania zasad ekorozwoju
- Ochronę dziedzictwa kulturowego, zmierzającą do utrwalenia tożsamości kulturowej regionu oraz wkomponowania przestrzeni historycznej we współczesne procesy rozwojowe
- Wzrost bezpieczeństwa publicznego, którego zadaniem jest osiągnięcie niezawodności i ciągłości funkcjonowania państwa w sytuacji zagrożenia
- Konsekwentna likwidacja problemów i barier przestrzennych, kumulujących się na obszarach o najsłabszych warunkach zagospodarowania

Zapisy LPRM Miasta Sandomierza pozostają w zgodzie z prezentowanymi założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

2.4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza” jest dokumentem planistycznym sporządzonym dla obszaru

całego miasta na podstawie obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415, z późn. zmianami). „Studium” określa politykę zagospodarowania przestrzennego miasta, uwzględnia stan istniejący zagospodarowania przestrzennego, uwarunkowania jego rozwoju oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- Przygotowanie terenów dla rozwoju przedsiębiorczości gospodarczej.
- Uporządkowanie, zagospodarowania i wskazywanie terenów stosownych dla rozwoju funkcji turystycznej, rekreacyjnych i wypoczynkowych, wykorzystujących walory historyczne i krajobrazowe Sandomierza.
- Poprawa wizerunku zagospodarowania miasta, a szczególnie jego lewobrzeżnej części.
- Wskazywanie terenów lub obiektów ogólnomiejskich i ponadlokalnych na cele pełnienia funkcji usługowych w zakresie kultury, oświaty, szkolnictwa wyższego, sportu, służby zdrowia i opieki społecznej.
- Zagospodarowanie i porządkowanie terenów nad Wisłą dla rekreacji i wypoczynku oraz lepszego powiązania miasta z rzeką.
- Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz uzupełniających elementów infrastruktury technicznej, społecznej i wypoczynkowej zarówno poprzez przygotowanie planistyczne stosownych terenów, jak i uruchomienie programu mieszkaniowego budownictwa komunalnego.
- Poprawa funkcjonowania systemu transportowego miasta.

Należy wskazać, iż obecnie trwają prace zmierzające do zaktualizowania zapisów Studium. LPRM uwzględnia zapisy obowiązującej oraz nowej edycji dokumentu.

2.5 Strategia rozwoju gospodarczego Miasta Sandomierza

Wszelkie działania inwestycyjne, realizowane w ramach Programu, wynikają z przyjętej misji Miasta Sandomierza, tj.:

*„**Kreowanie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta,**
w oparciu o posiadane walory krajobrazowe, rekreacyjno-*

wypoczynkowe i dziedzictwo kulturowe oraz tworzenie sprzyjającego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości poprzez m.in. wykorzystanie i rozwój ugruntowanej pozycji lidera na rynku handlu płodami rolnymi przy jednoczesnym zapewnieniu mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa oraz równych szans edukacyjnych”

Określenie podstawowych założeń planistycznych – w postaci misji miasta oraz strategicznych celów jego rozwoju – służy wypracowaniu kierunków poprawy obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej Miasta Sandomierza.

Deklarowana misja przekłada się na następujące cele strategiczne oraz operacyjne:

1. Zrównoważony rozwój gospodarki miasta w oparciu o posiadany potencjał i przewagę konkurencyjną

- Sandomierz jednym z wiodących ośrodków turystycznych w Polsce
- Sandomierz centrum rolno-ogrodniczym regionu

2. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości

- Stworzenie systemu preferencji ekonomicznych w Sandomierzu w zakresie ulg, zwolnień podatkowych oraz innych narzędzi ekonomicznych uruchomionych przez władze miasta dla przedsiębiorców oraz potencjalnych inwestorów

3. Rozwój potencjału mieszkańców i poprawa warunków życia w mieście z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i warunków środowiska naturalnego

- Poprawa warunków zdobywania wiedzy i umiejętności
- Wzbogacenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej
- Poprawa stanu bezpieczeństwa w mieście
- Poprawa infrastruktury technicznej miasta
- Kreowanie zdrowego stylu życia i poprawa jakości systemu profilaktyki usług zdrowotnych
- Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego miasta oraz środowiska naturalnego

Realizacja LPROM Miasta Sandomierza stanowi bezpośrednie
odzwierciedlenie założeń strategicznych wskazanych w Strategii.

III. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

3.1. Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich

Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Sandomierza programuje działania inwestycyjne na lata 2007-2015. Ma to ścisły związek z członkostwem Polski w Unii Europejskiej, w której obowiązuje 7-letni okres planowania budżetu (dodatkowo w proponowanym przedziale czasowym uwzględniono zasadę n+2 programowania wykorzystania środków).

W ramach dokumentu zostały wyznaczone przykładowe rozwiązania projektowe, zasygnalizowane na etapie jego opracowywania przez potencjalnych wykonawców inwestycji (beneficjentów korzystających z pomocy strukturalnej). Należy zaznaczyć, iż lista ta nie jest zamknięta i każdy podmiot spełniający warunki określone w dalszej części LPROM będzie mógł realizować swoje zadania.

3.2. Obszary rewitalizacji – wybór i uzasadnienie.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, prezentowane niżej obszary rewitalizowane zostały wyznaczone na podstawie krytycznej analizy wyników badań i analiz (w tym wniosków różnych podmiotów współuczestniczących w procesie rewitalizacji) przeprowadzonych dla potrzeb przygotowania Programu.

Dokonując tego wyboru uwzględniono poziom m.in.:

- bezrobocia,
- wykształcenia mieszkańców,
- ubóstwa oraz warunków mieszkaniowych,
- przestępczości,
- przedsiębiorczości mieszkańców,
- możliwości prowadzenia działalności gospodarczej,
- degradacji technicznej infrastruktury i budynków,
- zanieczyszczenia środowiska naturalnego

- intensywności i sposobu wykorzystania danego obszaru oraz zbieżności takiego wykorzystania z celami rozwoju miasta i zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Z uwagi na charakter Programu, największe znaczenie w wyborze obszarów rewitalizacji miały jednak względy przestrzenne (m.in. degradacja obiektów budowlanych, nieuporządkowana zabudowa oraz przestrzeń miejska) oraz społeczne (dostępność lokali mieszkalnych, wysoka przestępczość lub subiektywne poczucie braku bezpieczeństwa, występowanie patologii społecznych, negatywne zjawiska demograficzne m.in.).

Przeprowadzona w rozdziale I wieloczynnikowa analiza sytuacji społeczno-gospodarczej pozwoliła wyciągnąć wnioski ułatwiające wskazanie najważniejszych dla miasta obszarów problemowych, i następnie – w tym właśnie kontekście – dokonać wyboru obszarów, które należy poddać procesom rewitalizacji. W procesie tym wzięto również pod uwagę zgodność planowanych działań z podstawowymi dokumentami planistycznymi obowiązującymi na terenie miasta Sandomierza i regionu.

Powyższe pozwoliło zakwalifikować wskazane w dokumencie obszary do terenów, które powinny w najbliższym okresie podlegać rewitalizacji na trzech płaszczyznach:

- przestrzennej
- gospodarczej
- społecznej.

OBSZAR A

„Stare Miasto”

Do obszaru tego wpisane zostało całe Wzgórze Staromiejskie (Starówka) wraz z otaczającymi je terenami nadwiślańskimi, parkiem miejskim, fragmentem wąwozu i Parku Piszczele, Cmentarzem „Świętopawelskim” oraz terenami otaczającymi.

Granice obszaru wyznaczają: lewy brzeg Wisły (wybrzeże im. Marsz. Piłsudskiego), ul. Żwirki i Wigury, ul. Zawichojska, ul. Żeromskiego, ul. Parkowa, fragment ul. Mickiewicza, ul. Szkolna, zachodnia granica osiedla przy ulicach Słowackiego i Ogrodowej, Cmentarz „Świętopawelski”, ul. Królowej Jadwigi.

Teren leży w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej, a wszelkie działania inwestycyjne wymagają stosownych opracowań architektonicznych i uzgodnień.

W granicach tego obszaru znajduje się wpisany w całości do rejestru zabytków Zespół urbanistyczno-architektoniczny Starego Miasta, oraz ponad sto obiektów zabytkowych, wpisanych do rejestru „samodzielnie” (wg dawnej klasyfikacji najwyższa klasa „0”).

Niestety, wiele z nich jest w bardzo złym stanie technicznym. Remontu wymagają elewacje, dachy, stolarka okienna i drzwiowa. Uwagę zwracają również zniszczone nawierzchnie, szczególnie utrudniające poruszanie się osobom starszym i niepełnosprawnym, oraz niedostatek elementów małej architektury. Ponadto, zieleń miejska, która właściwie ukształtowana może mieć wielki wpływ na urodę i swoistą „nastrojowość” miejsca, zdecydowanie nie spełnia swojej funkcji, dodatkowo poziom jej utrzymania pozostawia wiele do życzenia.

Ze względu na wysoką wartość historyczną i architektoniczną, a także urzekające położenie na stromej nadwiślańskiej skarpie oraz niepowtarzalne walory krajobrazowe, sandomierska Starówka uznawana jest za największy „skarb” Sandomierza. Aby jednak ten potencjał właściwie wykorzystać, konieczne jest podjęcie szeregu kompleksowych działań, mających na celu: po pierwsze ochronę i zabezpieczenie Zespołu Staromiejskiego przed zniszczeniem i degradacją, po drugie – częściową zmianę funkcji tego obszaru – z obecnej funkcji mieszkaniowo-administracyjnej, na bardziej dostosowaną do potrzeb ruchu turystycznego. W chwili obecnej w godzinach popołudniowych i wieczornych miejsce to „zamiera”, a organizacja wszelkich imprez kulturalnych jest utrudniona – mieszkańcom przeszkadza hałas i niejednokrotnie posuwają się nawet do wezwania policji, jeśli m.in. organizowany na rynku koncert przeciągnie się choć chwilę poza godzinę 22. Nie trzeba dodawać, że aby miejsce postrzegane było jako atrakcyjne turystycznie i warte polecenia, same zabytki i uroda miasta nie wystarczą – turyści szukają wrażeń różnego rodzaju, w tym też po prostu rozrywki i relaksu.

Na obszarze tym występuje wyjątkowo duża koncentracja problemów natury zarówno infrastrukturalnej, jak i społecznej i gospodarczej:

- Jednym z najpoważniejszych, i wymagających najpilniejszych działań, jest zły stan techniczny sieci ciepłowniczej i wodno-kanalizacyjnej. Warunki hydrogeologiczne sandomierskiego wzgórze: tiksotropowe właściwości lessu

(polegające na jego uplastycznianiu się pod wpływem wilgoci) w połączeniu z wyeksploatowaną (budowaną w latach 1950-1960), nieszczelną siecią kanalizacyjną i niekontrolowanym spływem wód deszczowych, stanowią poważne zagrożenie nie tylko dla zabytkowych obiektów w obrębie sandomierskiej Starówki, ale i dla całej skarpy na której jest ona położona. W przypadku powstania nawet niewielkiej nieszczelności woda penetruje i podmywa grunt, powodując zapadliska i zagrażając zabytkowym kamieniczkom i innym bezcennym obiektom. Dodatkowo – blisko czterdziestoletnie żeliwne rury wodociągowe, na złączach typu kielichowego (uszczelniane ołowiem i sznurkiem), położone zostały w betonowych kanałach. Gdy dochodzi do ich uszkodzenia, woda płynie tymi kanałami nawet kilkadziesiąt, kilkaset metrów dalej, i znalezienie miejsca uszkodzenia i usunięcie usterki jest niezwykle trudne. Warto również pamiętać o ciągle istniejącym pod płytą Rynku i nadal napełnionym wodą zbiorniku wody do celów przeciw-pożarowych, o objętości m.in. 100 metrów sześciennych,

- Ze względu na w/w zagrożenia oraz potwierdzone przez specjalistyczne badania geodezyjne (z użyciem technologii GPS) ruchy geologiczne o dużym nasileniu (określane nawet jako przygotowawcze do osuwiskowych), zaistniała konieczność znacznego ograniczenia ruchu kołowego w obrębie Starego Miasta. Powoduje to nasilenie problemów komunikacyjnych oraz w szczególnie dotkliwy sposób uwypukla niedostatek miejsc parkingowych – co z całą pewnością niekorzystnie wpływa na odbiór miasta przez mieszkańców i turystów,
- Osoby odwiedzające Sandomierz zwracają uwagę na niedostateczną infrastrukturę turystyczną, zarówno noclegową i gastronomiczną, jak i kulturalną. Wysokie ceny i często niezadowalająca jakość usług jednoznacznie świadczy o tym, że na tym polu konkurencja jest niedostateczna. Jedną z przyczyn jest niedobór lokali użytkowych. Z drugiej strony – w obrębie sandomierskiego Rynku, a więc w ścisłym centrum Starego Miasta, funkcjonują sklepy, których asortyment i estetyka nie harmonizuje z wizerunkiem Rynku, jako miejsca o aspiracjach kulturalnych, znacznie obniżając prestiż i atrakcyjność turystyczną miejsca. Zwraca również uwagę brak dostatecznie przejrzystego i kompleksowego systemu informacji miejskiej i turystycznej,
- Pomimo obserwowanego w ostatnich latach znacznego ożywienia na polu turystycznym, Sandomierz ciągle jeszcze jest miastem odwiedzanym najczęściej

na jeden dzień. Wynika to m.in. z niedostatecznie rozwiniętej oferty turystycznej – tereny nadwiślańskie, kiedyś tętniące życiem, są zaniedbane i raczej odstraszaają, niż przyciągają potencjalnych turystów. Podobnie zresztą jak park miejski – ciemny, zarośnięty i niegościnny. Przywrócenie tych miejsc Sandomierzanom i ponowne ich włączenie w „organizm miasta” będzie miało również wpływ na rozszerzenie oferty turystycznej i „zatrzymanie” turysty w Sandomierzu dłużej niż kilka, kilkanaście godzin,

- Kolejnym problemem jest zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego. Dodatkowo, struktura własności lokali mieszkalnych (będących w przeważającej części własnością komunalną) nie tylko utrwała ten stan (postawy roszczeniowe, brak poczucia odpowiedzialności – „to nie moje”), ale i hamuje rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, nakierowanej na obsługę ruchu turystycznego (m.in. miejsca noclegowe i gastronomiczne). Prywatni przedsiębiorcy nie chcą inwestować w obiekty nie będące ich własnością, tym bardziej, że owo inwestowanie jest mocno utrudnione ze względu na wymogi ochrony konserwatorskiej. Jedynym rozwiązaniem jest stopniowa dekomunalizacja, wyłącznie całych kamienic (sprzedaż pojedynczych mieszkań, a więc „rozdrobnienie” własności, praktycznie uniemożliwia skuteczne przeprowadzenie niezwykle kosztownych remontów i renowacji zabytkowych kamienic), a ta z kolei uzależniona jest m.in. od możliwości przeniesienia dotychczasowych lokatorów do innych lokali, a więc od rozwoju budownictwa mieszkaniowego (komunalnego, socjalnego i społecznego) w innych dzielnicach Sandomierza. Niedostateczna liczba mieszkań jest problemem całego miasta.
- Na obszarze tym można obserwować szereg patologii społecznych, a także ubóstwo i nadreprezentację osób długotrwale bezrobotnych, co skutkuje utrwalaniem się niekorzystnych wzorców i „sposobów na życie”. Dodatkowo, dosyć wyraźna jest nadreprezentacja osób starszych. Wg danych przekazanych przez ośrodek Pomocy Społecznej, w styczniu 2007r. z dodatków mieszkaniowych korzysta 548 rodzin. Szczególne zapotrzebowanie na tego typu pomoc, a tym samym największe skupiska ubóstwa występują w rejonie ulic Mickiewicza, Słowackiego, w okolicy placu Konstytucji 3 Maja: ul. Króla oraz na osiedlu przy hucie: ul. Baczyńskiego. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w omawianym okresie to 359. Obszary zapotrzebowania na powyższą

pomoc są nieco bardziej rozproszone, nie mniej w znacznej mierze pokrywają się z rejonami, gdzie wypłacane są zasiłki mieszkaniowe.

OBSZAR B

Teren wyznaczony ulicami: Kościuszki, Okrzei, Energetyczną, Wierzbową, Suchą, Wojska Polskiego, 11 Listopada i Mickiewicza, posiadający w części obowiązujący plan miejscowego zagospodarowania pn. „Okrzei”.

Obszar ten w przeważającej części objęty jest strefą ochrony konserwatorskiej krajobrazu i ekspozycji widokowej. Wymaga m.in. przeprowadzenia prac regulacyjnych (nieuregulowane stosunki wodne) oraz poprawiających ogólny wizerunek miasta.

Cechą charakterystyczną tego obszaru jest niejednorodność. Obejmuje on swoimi granicami zarówno zabudowę jednorodzinną (duża część domów prywatnych wybudowana została przed lub tuż po II wojnie światowej), jak i wielorodzinną.

W części obszaru występuje dawna zabudowa wiejska wymagająca dostosowania do aktualnych wymogów cywilizacyjnych oraz gruntownych remontów. Ponadto różny jest stopień wykorzystania i zagospodarowania tego terenu. Z jednej strony, w części zlokalizowanej blisko nowego centrum miasta, mają swą lokalizację między innymi instytucje administracji publicznej, instytucje finansowe, hotele, zakłady usługowe, sklepy. Z drugiej, istnieją tam tereny „oczekujące” na nowych gospodarzy lub inwestorów, aktualnie mało atrakcyjne ze względu na dawną lokalizację dzikiego wysypiska śmieci (pomimo wielokrotnych prób uporządkowania tego terenu, niestety ciągle zdarza się, iż mieszkańcy w nielegalny sposób pozbywają się tam odpadów i nieczystości), lub też niekorzystne stosunki wodne (zaniedbane tereny podmokłe).

Na opisywanym terenie znajduje się kilka placówek oświatowych (Zespół Szkół Spożywczych, SP nr 1, przedszkole) wraz z zapleczem socjalnym (internaty). Stan techniczny, zarówno budynków szkolnych, jak i przyszłolnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jest zły lub niezadowalający. Również dalsze otoczenie w pobliżu szkół i przedszkola to teren częściowo zdewastowany i niezagospodarowany, postrzegany jako mało bezpieczny.

Jednym z największych problemów tego obszaru (ale i całego Sandomierza) jest zlokalizowany tam dworzec PKS. Wszystkie ulice dojazdowe do dworca są zbyt wąskie i zbyt kręte aby istnienie w tym rejonie dworca PKS i setki przejeżdżających autobusów nie stały się dużym dyskomfortem dla mieszkańców i zagrożeniem dla ich życia i zdrowia. Poza tym cała infrastruktura dworcowa - przestarzała i w bardzo złym stanie technicznym – nie jest najlepszą wizytówką miasta.

Dodatkowo, dworzec PKS jest wyłączony z sieci miejskiej komunikacji (co przy rosnącej średniej wieku mieszkańców stanowi również dla nich pewną dolegliwość).

W kontekście rozwoju turystyki jako priorytetowego kierunku rozwoju miasta, jest to zdecydowanie problem wymagający pilnego rozwiązania.

W granicach obszaru „B” usytuowany jest zabytkowy cmentarz żydowski, który po uporządkowaniu i odpowiednim zagospodarowaniu mógłby stanowić teren interesujący dla turystów.

OBSZAR C

„Rokitek – Nowe Miasto”.

Teren wyznaczony ulicami: Kosęły, Rokitek, Czachowskiego, Gen. Żółkiewskiego-Lina, Armii Krajowej oraz Mickiewicza.

Ze względu na wysoki stopień zainwestowania nie wymaga opracowania planu miejscowego.

Obszar w zabudowie mieszkalnej z przewagą wielorodzinnej i usługami ogólnomiejskimi. Część bloków to budynki komunalne wymagające natychmiastowej interwencji remontowej i socjalnej (problem występowania patologii społecznych w dużej koncentracji na małym obszarze). Zabudowa w okolicy ul. Słowackiego to „blokowisko z wielkiej płyty”. Budynki są w złym stanie technicznym, a tereny wokół bloków wymagają zagospodarowania małą architekturą zgodnie z wymogami i potrzebami mieszkańców osiedla, zwłaszcza małych dzieci.

Na terenie tym występuje zagęszczenie zjawiska ubóstwa, zwłaszcza w blokach przy ul. Por. Króla, a co za tym idzie, w tymże rejonie występuję zwiększone zagrożenie patologiami społecznymi.

Na obszarze tym znajdują się dwa przedszkola. Jedna z placówek, ze względu na stan techniczny budynku przeznaczona została do likwidacji, a budynek do wyburzenia. Teren po przedszkolu wymaga przystosowania do nowych funkcji m.in. handlowo – usługowych lub kulturalnych. W chwili obecnej potrzeby mieszkańców w zakresie kultury zaspokaja Ośrodek Akcji Kulturalnej, mający swoją siedzibę w pomieszczeniach należących do Sandomierskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Pomieszczenia te są w złym stanie technicznym i wymagają remontu lub modernizacji, jednakże ich największym mankamentem jest niedostatek miejsca, ograniczający zarówno skalę i sposób działalności, jak i liczbę potencjalnych użytkowników.

Poza tym obszar wymaga porządkowania istniejącej zabudowy i określenia sposobu wykorzystania przestrzeni urbanistycznej przy ul. Kośeły i Placu 3 Maja. W rejonie tym aktualnie znajduje się bazar, a warunki sanitarne i estetyczne kwalifikują go do likwidacji. Konieczna jest budowa ciągu pawilonów handlowych bądź hali targowej, umożliwiającej zachowanie higieny oraz poprawę warunków kupna i sprzedaży.

OBSZAR D

„Kruków”

Teren wyznaczony ulicami: Zacisze, Zawichojska, Krukowska, Jaśminowa, Akacyjowa, Krucza.

Teren posiada plan miejscowego zagospodarowania pn.: „Kruków”, w którym występują tereny inwestycyjne z przeznaczeniem na budownictwo wielorodzinne w systemie TBS (wraz z zapleczem handlowym i usługowym). Mieszkania powstałe w tym systemie stanowiłyby m.in. lokum zastępcze dla mieszkańców lokali komunalnych z obszaru A (Stare Miasto).

Obszar w zabudowie mieszkalnej jednorodzinnej lub niskich domów wielorodzinnych (dawna zabudowa wiejska), zdecydowanie „niedoinwestowany”, niedostatecznie wykorzystany.

Na osiedlu dostępne są tylko podstawowe usługi –w bardzo ograniczonym zakresie. Układ komunikacyjny jest niedostosowany do potrzeb mieszkańców i zdecydowanie niewystarczający. Dodatkowo, obszar ten jest w minimalnym stopniu objęty komunikacją miejską (dostosowana jest ona wyłącznie na potrzeby szkoły), co stanowi niedogodność dla aktualnych mieszkańców osiedla, a także zniechęca potencjalnych inwestorów.

Mimo bliskości zabytkowego Starego Miasta oraz urokliwego ukształtowania terenu, a także w kontekście niedostatecznej podaży działek budowlanych w Sandomierzu, dzielnica ta nie jest postrzegana jako atrakcyjna. Przyczyną jest zlokalizowane tam mini-osiedle budynków socjalnych (zamieszkiwanych częściowo przez ludność pochodzenia romskiego), oraz współwystępujących problemów społecznych – przestępczości i ubóstwa.

Ze względu na stan techniczny i sanitarny budynków, osiedle to podlegać będzie stopniowej likwidacji (w miarę powstawania zastępczych lokali socjalnych w innych, rozproszonych lokalizacjach).

OBSZAR E

„Szpital”

Teren wyznaczony ulicami:

Schinzla, Dobkiewicza, Milberta.

Obszar mieszkalny z niedoborem funkcji usługowych i handlowych. Objęty jest planem miejscowym pn.: Szpital. Na tym obszarze przewiduje się powstanie osiedla mieszkaniowego wielorodzinnego w systemie TBS. Mieszkania powstałe w tym systemie stanowiłyby lokum zastępcze dla mieszkańców lokali komunalnych z obszaru A.

Jeden z podstawowych problemów tego obszaru to komunikacja – dojazd do centrum miasta jest coraz bardziej uciążliwy i niebezpieczny – ze względu na konieczność przejazdu przez „obwodnicę” (która to stopniowo utraciła swoje

pierwotne przeznaczenie i stała się niemalże drogą wewnętrzną – przez którą nadal jednak pędzą rozpędzone tiry).

OBSZAR F

„Mokoszyn” (obejmuje tereny na północ od fragmentu ulicy Lubelskiej, m.in. ulicę Mokoszyńską)

Docelowo jest to obszar budownictwa mieszkaniowego zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej wraz z zabudową towarzyszącą, oraz tereny rekreacyjne. Aktualnie obszar zagospodarowany jest w stopniu niewystarczającym. Znajduje się tu m.in. niewielkie osiedle (dawniej przyzakładowe).

Na obszarze tym dostępne są tylko podstawowe usługi – w bardzo ograniczonym zakresie. Na ulicy Lubelskiej (droga wojewódzka 777), przy której jest zlokalizowane w/w osiedle, natężenie ruchu jest bardzo duże, co przy braku chodników i ścieżki rowerowej stwarza realne zagrożenie dla ruchu pojazdów i pieszych. Ponadto, obszar tego dotyczy problem komunikacyjny analogiczny jak w obszarze E. Sytuacji nie poprawia komunikacja miejska ograniczona do minimum – dostosowana wyłącznie do potrzeb uczniów szkoły.

Na obszarze tym znajdują się obiekty sportowo-rekreacyjne (m.in. pełnowymiarowy stadion), które wymagają jednak modernizacji i remontu w celu poprawy ich standardu, a także dostosowania do obowiązujących wymagań. Na terenie tym planowana jest budowa budynków mieszkalnych wielorodzinnych (również z mieszkaniami socjalnymi).

OBSZAR G

„Przy Hucie”

Teren wyznaczony ulicami: Zarzekowice, Portowa, teren MOSiR.

Cechą charakterystyczną tego obszaru jest niejednorodność. Obejmuje on swoimi granicami zarówno zabudowę jednorodziną, (częściowo obszary wiejskie włączone administracyjnie w obszar miasta) jak i wielorodziną (dawne osiedle przyzakładowe), i – analogicznie – dwie różne, mało zintegrowane społeczności, o różnej specyfice i różnych problemach.

Osiedle przyzakładowe: występują tu problemy społeczne charakterystyczne dla tego typu osiedli – po przekształceniu własnościowym zakładu i związaną z tym poważną redukcją zatrudnienia: długotrwałe bezrobocie oraz jego często pojawiające się niekorzystne konsekwencje: ubóstwo, życiowa niezaradność, alkoholizm, przemoc, przestępczość.

Na obszarze tym daje się odczuć brak usług i handlu. Dodatkowo występują trudności z komunikacją z centrum miasta – most o zbyt małej przepustowości („korki” w godzinach szczytu), oraz niewystarczająca ilość połączeń miejskiej komunikacji publicznej.

Układ dróg wymaga dostosowania do potrzeb mieszkańców i osób korzystających z placówek znajdujących się po tej stronie Wisły. Powyższe powoduje, że mieszkańcom obszaru często łatwiej pojechać na zakupy do Tarnobrzega niż do centrum miasta.

Na obszarze tym zlokalizowane są obiekty sportowo-rekreacyjne, są one jednak w bardzo złym stanie technicznym. By przywrócić ich funkcje konieczna jest budowa Centrum Sportu i Rekreacji na terenie istniejącego MOSiR, które stałoby się także atrakcją dla turystów przebywających w Sandomierzu, szczególnie w sezonie

letnim, Infrastruktura oświatowa to szkoła podstawowa i przedszkole, przy czym to ostatnie znajduje się w budynku w złym stanie technicznym. Ponieważ jest to jedyna placówka tego typu w tej części miast, należy wbudować nowy obiekt z przeznaczeniem na przedszkole.

Na omawianym obszarze znajduje się teren po stoczni rzecznej – jednej z najstarszych w Polsce. Teren ten jest niewystarczająco wykorzystany dla rozwoju miasta. Należałoby go przywrócić zakładom przemysłowym – stworzyć warunki atrakcyjne dla inwestorów – albo przystosować do celów turystycznych, związanych z tradycją transportu rzeczno-egzpresowego.

OBSZAR H

„Przemysłowa”

Teren wyznaczony ulicami: Błonie, Przemysłowa, Żwirki i Wigury.

Obszar położony w strefie ochrony konserwatorskiej krajobrazu i ekspozycji, wobec powyższego istnieje konieczność dostosowania istniejących budynków do wymogów strefy. Teren objęty planem miejscowym pn.: Kamień Plebański.

Obszar ten obejmuje tereny przemysłowe zlokalizowane w rejonie ulic: Błonie, terenów na północ od tej ulicy aż do ulicy Przedmieście Zawichojskie, Przemysłowej wraz z targowiskiem miejskim przy ul. Przemysłowej, ogródkami działkowymi oraz oczyszczalnią ścieków. Na tym terenie przeważa zabudowa przeznaczona na prowadzenie działalności gospodarczej (produkcja, handel, usługi). Budownictwo mieszkalne (jednorodzinne) koncentruje się w rejonie ulicy Błonie i ul. Podmiejskiej. Przeważają tereny prywatne, drogi poza ulicą Przemysłową mają charakter dróg lokalnych stanowiących dojazd do prywatnych posesji.

Obszar przylega do obwodnicy miejskiej (ul. Żwirki i Wigury), o znacznym natężeniu ruchu. Z uwagi na powyższe konieczna jest budowa (nasadzenia) „zielonych ekranów” odgradzających teren rynku rolnego od drogi.

Podstawowym problemem tego obszaru jest słabo rozwinięta sieć dróg oraz ich stan techniczny. Podobna sytuacja występuje w odniesieniu do systemu komunikacji w rejonie giełdy rolno-ogrodniczej przy ul. Przemysłowej.

Działań modernizacyjnych (z uwagi na stan techniczny oraz wymogi sanitarne i unijne) wymaga również sam teren giełdy.

OBSZAR I

Teren wyznaczony ulicami: Lwowską, Trześciowską, Holowniczą i rzeką Trześciówką.

Obszar objęty planem miejscowym pn.: Trześciowska. Wymaga budowy nowych rozwiązań komunikacyjnych uwzględniających istniejące i planowane ulice oraz węzeł kolejowy. Na tym obszarze dopuszcza się przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko pod warunkiem zastosowania odpowiednich rozwiązań technicznych.

Teren przede wszystkim w zabudowie przemysłowej, magazynowej. Na tym obszarze prowadzone są zakłady usługowe związane z obsługą techniczną, komunikacyjną, budownictwem, oraz przedsiębiorstwa produkcji rzemieślniczej.

Funkcje przemysłowe tego obszaru wymagają wsparcia poprzez odpowiednie przygotowanie terenów inwestycyjnych (uzbrojenie, budowa dróg o odpowiednich parametrach, poprawa stanu technicznego sieci energetycznej, melioracja), tak, aby stały się one atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów - i konkurencyjne dla pobliskiej Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (celowym wydaje się również rozważenie sytuacji, w której TSSE zostaje powiększona o tereny inwestycyjne Sandomierza).

Z uwagi na fakt, że Sandomierz jest miastem turystycznym konieczne jest przywrócenie połączeń kolejowych osobowych z miastem. Temu celowi podporządkowana jest idea odnowienie dworca kolejowego oraz przygotowanie go do pełnienia także funkcji handlowej i usługowej.

3.2.1 Uzasadnienie wyboru obszarów rewitalizacji – podsumowanie.

OBSZAR A

- występowanie wielu zdegradowanych obiektów o dużym znaczeniu architektonicznym i historycznym
- nie wszystkie wartościowe obiekty wpisane do rejestru zabytków
- niedostateczny stan techniczny obiektów publicznych
- zły stan techniczny sieci wodno-kanalizacyjnej
- zaniedbane tereny nadwiślańskie

- problem osuwania się skarpy sandomierskiej wraz z problemami wynikającymi z tiksotropowych właściwości podłoża
- brak systemu informacji miejskiej
- brak koordynacji działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na starówce
- brak systemu monitoringu
- słabo zagospodarowany teren Parku Miejskiego
- zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego
- nadreprezentacja osób starszych
- nadreprezentacja osób długotrwale bezrobotnych
- występowanie patologii społecznych

OBSZAR B

- zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego
- występowanie patologii społecznych
- narastające bezrobocie wśród mieszkańców
- mała liczba zakładów usługowych i handlowych umożliwiających mieszkańcom zaspokajanie potrzeb w miejscu zamieszkania
- niska przedsiębiorczość mieszkańców – brak małych zakładów generujących nowe miejsca pracy
- wysoka przestępczość
- nierozwiązany problem dworca PKS
- funkcjonowanie dzieci i osób zdemoralizowanych i z problemem alkoholowym

OBSZAR C

- zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego (wielka płyta) – budynki spółdzielni mieszkaniowej i wspólnot mieszkaniowych
- narastający problem tymczasowego bazaru miejskiego przy Placu 3 Maja (brak właściwego zaplecza sanitarnego, nielegalny handel)
- narastające patologie społeczne
- osłabione więzi społeczne wśród lokalnej społeczności – rotacja mieszkaniowa
- niewystarczające zaplecze dla działalności sportowej i rekreacyjnej

OBSZAR D

- niskie wykorzystanie potencjału obszaru
- nasilanie się patologii społecznych wpierane przez przestrzenną bliskość rodzin niezaradnych życiowo – budownictwo socjalne,
- przestępczość
- niska przedsiębiorczość – brak instytucji generujących miejsca pracy
- zły stan techniczny budynków socjalnych

OBSZAR E

- złe gospodarowanie przestrzenne utrudniające komunikację wewnętrzną i zewnętrzną
- niskie wykorzystanie potencjału obszaru
- postępująca degradacja terenu

OBSZAR F

- zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego
- bezrobocie związane z likwidacją dużego przedsiębiorstwa
- postępująca degradacja terenu
- ubóstwo mieszkańców
- niedostateczna infrastruktura techniczna – brak kanalizacji

OBSZAR G

- niskie wykorzystanie potencjału obszaru
- zły stan techniczny obiektów infrastruktury społecznej o istotnym znaczeniu dla miasta: basen letni, dom kultury
- bezrobocie spowodowane restrukturyzacją dużego zakładu pracy
- brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież

OBSZAR H

- zły stan techniczny infrastruktury technicznej

- niedostosowanie obiektów usługowych i handlowych do wymogów sanitarnych – wzrost zagrożenia epidemiologicznego
- niedostateczna infrastruktura komunikacyjna
- niedostosowanie zabudowań do wymogów strefy ochrony krajobrazu architektonicznego i ekspozycyjnego.

OBSZAR I

- zły stan techniczny obiektów
- niedostateczna infrastruktura komunikacyjna

IV. CELE I PROPOZYCJE DZIAŁAŃ W OBSZARACH REWITALIZOWANYCH

4.1 Cele przestrzenne rewitalizacji

W oparciu o wyniki analizy sytuacyjnej miasta – prezentowanej w rozdziale I dokumentu – określono następujące problemy w sferze przestrzennej występujące na zdefiniowanych powyżej obszarach, które będą podlegać rewitalizacji:

- niedostateczny system komunikacji (dworce, linie nocne)
- nie dość rozwinięta infrastruktura turystyczna
- nieład architektoniczny i estetyczny oraz brak elementów małej architektury,
- zły stan nawierzchni części dróg
- narastające problemy komunikacyjne, w tym w szczególności typu tranzytowego
- zły stan sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Starego Miasta
- brak kanalizacji w znacznej części lewobrzeżnego Sandomierza
- nieuporządkowana sieć elektroenergetyczna
- zły stan techniczny i niedostateczna ilość zasobów mieszkaniowych
- brak mieszkań socjalnych
- brak działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na Starówce
- zaniedbane tereny nadwiślańskie

Na podstawie tak zdefiniowanych problemów, wyodrębniono następujące cele rewitalizacji w sferze przestrzennej, zmierzające do zmniejszenia negatywnego ich oddziaływania na otoczenie zewnętrzne:

- Wzrost użyteczności struktury ruchu kołowego i pieszego oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznych, w tym rozwój miejskiej komunikacji zbiorowej
- Odbudowa oraz ochrona obiektów cennych architektonicznie i obszarów przyrodniczo cennych
- Przebudowa lub/i remont publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych miasta, połączonych z działalnością gospodarczą

- Poprawa warunków oraz uatrakcyjnienie bazy kulturalno-sportowej umożliwiającej rozwój aktywności mieszkańców miasta
- Rozbudowa lub/i remont mediów miejskich

4.1.1 Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie przestrzennym

W toku konsultacji społecznych, przeprowadzonych w trakcie przygotowania Programu, wyodrębniono zestaw projektów wpisujących się w założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Sandomierza:

Obszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Bieżąca aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego warunkujących realizację zamierzonych kierunków rozwoju miasta
Opis przedsięwzięcia:	▪ Monitoring realizacji programów i okresowa ewaluacja stopnia ich realizacji ▪ Dokonywanie stosowanych zmian w formie aneksów etc.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM

Obszar ujęty w LPROM:	B
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Stymulowanie działań zmierzających do rozwoju ponadregionalnej sieci transportowej: drogowej oraz kolejowej umożliwiającej szybszą i bardziej bezpieczną komunikację
Opis przedsięwzięcia:	▪ Modernizacja oraz rozbudowa dworca PKS ▪ Alternatywnie inna lokalizacja – wskazana w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza (nowa edycja)
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2010 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	6 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, dofinansowanie środki unijne, alternatywnie realizacja w formule partnerstwa publiczno-prywatnego

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie roli dziedzictwa kulturowego jako czynnika rozwoju poprzez poprawę warunków komunikacji wewnętrznej oraz architektonicznego wizerunku miasta
Opis przedsięwzięcia:	▪ Projekt i budowa parkingów dla autobusów i samochodów osobowych, w tym budowa parkingów na obrzeżach miasta (przy jednoczesnym zapewnieniu nieodpłatnego transportu do centrum w przypadku organizacji dużych imprez kulturalnych, turystycznych i innych); ▪ Wytyczenie przy współpracy z sąsiednimi gminami ponadlokalnych szlaków rowerowych wraz z infrastrukturą sprzyjającą rozwojowi tego segmentu turystyki; ▪ Przygotowanie i realizacja programu budowy tras rowerowych w obrębie miasta; ▪ Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych w mieście.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2009 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	3 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania inwentaryzacyjne oraz waloryzacja architektoniczna i przyrodnicza miasta ze wskazaniem terenów i obiektów wymagających objęcia ochroną
Opis przedsięwzięcia:	▪ Przeprowadzenie prac inwentaryzacyjnych na terenie miasta
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	300 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne, Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPRM:	C
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja Placu 3 maja
Opis przedsięwzięcia:	▪ Kwalifikacja terenu jako pasaż handlowo-usługowy ▪ Likwidacja tzw. „tymczasowego targowiska” w trybie uchwały Rady Miasta ▪ Likwidacja istniejących bud. blaszanych poprzez ich usunięcie na koszt właścicieli ▪ Wykonanie projektu pasażu handlowo-usługowego przewidującego: wybudowanie jednego dużego obiektu lub kilku ciągów pawilonów dla celów prowadzenia handlu i usług (wyposażonych w oświetlenie, kanalizację i dopływ wody bieżącej, przebudowę oświetlenia placu w celu ułatwienia konserwacji tego oświetlenia, a w szczególności poprawy dostępności punktów oświetleniowych dla ekip remontowych i konserwacyjnych, wybudowanie szaletu publicznego dla użytkowników pasażu, wybudowanie ogrodzenia pasażu, wybudowanie ciągu zadaszonych

	straganów trwałych dla przeniesienia w to miejsce „Zieleniaka” oraz wykonanie remontu nawierzchni placu i jego odwodnienia) ▪ Udostępnienie wybudowanych pawilonów przedsiębiorcom na zasadach komercyjnych Realizacja powyższego projektu może być rozszerzona o wykonanie dodatkowych miejsc parkingowych dla obsługi stadionu i pasażu handlowego. Wskazana jest budowa parkingu wielopoziomowego. Wskaźniki realizacji projektu: ▪ Wzrost przychodów Miasta z tytułu czynszów najmu oraz podatku od nieruchomości ▪ Urealnienie poboru opłaty targowej od handlu na straganach, na których funkcjonował będzie „Zieleniak” ▪ Wzrost ilości miejsc parkingowych i przychodów z opłat parkingowych, ▪ Poprawa przepustowości chodnika, na którym obecnie funkcjonuje „Zieleniak” poprawa czystości i estetyki tego ciągu pieszego ▪ Poprawa bezpieczeństwa ruchu na ulicy Kosęły oraz w rejonie przystanku komunikacji miejskiej wobec przeniesienia handlu na jedną stronę tej ulicy ▪ Wygaszenie sporów prawnych z dotychczasowymi właścicielami bud blaszanych powstałych w związku z pobieraniem opłaty targowej oraz roszczeniami o objęcie ich podatkiem od nieruchomości, ▪ Prawidłowe i estetyczne zagospodarowanie terenu ▪ Wzrost poziomu zabezpieczenia sanitarnego i ppoż. terenu pasażu oraz obszarów przyległych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	20 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	środki prywatne lub realizacja w formule PPP (również z wykorzystaniem środków Funduszy Strukturalnych UE)

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej oraz jakości życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
Opis przedsięwzięcia:	▪ Budowa obiektów tzw. małej architektury ▪ Budowa Centrum Sportu i Rekreacji ▪ Budowa „otwartych stref rekreacji dziecięcej” przy obiektach oświatowych ▪ budowa placów zabaw i terenów przystosowanych do uprawiania specyficznych dyscyplin sportowych (takich jak jazda na rolkach, deskorolkach, rowerach górskich itp.)
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	25 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne, środki Mechanizmu finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego

Obszar ujęty w LPRM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Realizacja polityki gospodarowania starymi komunalnymi zasobami mieszkaniowymi w celu planowania zmiany funkcji obszarów miejskich
Opis przedsięwzięcia:	- inwentaryzacja istniejących zasobów - prognoza zapotrzebowania - przygotowanie/aktualizacja programu gospodarowania zasobami mieszkaniowymi, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby zmiany funkcji użytkowych mieszkań na Starym Mieście.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	200 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Modernizacja istniejącego oraz budowa nowego zasobu budownictwa komunalnego oraz tworzenie zasobu lokali o charakterze socjalnym
Opis przedsięwzięcia:	- Modernizacja istniejących lokali komunalnych - Budowa lokali socjalnych - Budownictwo społeczne /budowa wielorodzinnych budynków mieszkalnych, przeznaczonych na wynajem (w ramach TBS, z mieszkaniami socjalnymi) wraz z zapleczem handlowo-usługowym/. Budowa i modernizacja infrastruktury mieszkaniowej – komunikacji, wodociągu, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, sieci energetycznej i teleinformatycznej, sieci gazowej, elementów małej architektury oraz zieleni urządzonej. Powyższe stanowi uzupełnienie (kontynuację) zadania dekomunalizacji kamienic na Starówce.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	20 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Celowe, Fundusze Strukturalne, Kapitał Prywatny

Obszar ujęty w LPRM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja Starego Miasta w Sandomierzu
Opis przedsięwzięcia:	- Ochrona i zabezpieczenie Zespołu Staromiejskiego poprzez wymianę i modernizację infrastruktury podziemnej oraz likwidację zbiornika wody do celów p. poż. usytuowanego pod płytą Rynku, - Renowacja przestrzeni publicznej poprzez modernizację nawierzchni, oświetlenia, małej architektury oraz uporządkowanie zieleni, - Budowa szaleków, parkingów i innych obiektów użyteczności publicznej, niezbędnych do poprawy funkcjonowania ruchu

	turystycznego.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	100 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne i Fundusz Spójności

Obszar ujęty w LPRM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Wzmocnienie zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Miasta Sandomierza – etap II
Opis przedsięwzięcia:	Zagospodarowanie i rewitalizacja zaniedbanych i zdegradowanych terenów nadwiślańskich (Bulwar Piłsudskiego), niegdyś pełniących funkcje rekreacyjne oraz ich połączenie ciągiem pieszo-rowerowym z Parkiem Piszczele, a także renowacja parku miejskiego
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008– 2013
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	38 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPRM:	I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Podjęcie działań mających na celu odbudowę funkcji dworca PKP jako głównego ośrodka wzrostu obszaru
Opis przedsięwzięcia:	▪ Budowa nowych rozwiązań komunikacyjnych uwzględniających istniejące ulice oraz węzeł kolejowy
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2009 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	5 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne U.M., PKP, Fundusze Strukturalne

Działania podejmowane przez podmioty inne niż Urząd Miejski w Sandomierzu

Obszar ujęty w LPRM:	H
Inwestor:	Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A.
Nazwa przedsięwzięcia:	Wzmocnienie pozycji SORH S.A. jako element rewitalizacji obszaru
Opis przedsięwzięcia:	▪ Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonowania producenckiego rynku hurtowego (placu targowego) przy ul. Przemysłowej w Sandomierzu.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne SORH S.A., Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPROC:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	PEC
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do infrastruktury publicznej, informacyjnej i technicznej
Opis przedsięwzięcia:	- Modernizacja kotłowni gazowych na Starym Mieście w Sandomierzu: - Nr 8 przy ul. Rynek 28 - Nr 7 przy ul. Rynek 5 - Nr 11 przy ul. Katedralnej - Modernizacja kotła WR-5 nr 1 oraz układów technologicznych i automatyki kotłowni „Rokitek „. - Likwidacja wymiennikowni grupowych W i W-1 – wykonanie przyłączy wysokich parametrów oraz indywidualnych wymiennikowni kompaktowych w budynkach przyłączonych do wymiennikowni W i W-1. - Modernizacja instalacji odpylania spalin w kotłowni „Stocznia”. - Przebudowa kotła WR-10 Nr4 na kocioł WR12M w technologii ścian szczelnych. Wymiana ok. 4500mb sieci ciepłowniczych wysokoparametrowych wykonanych w kanałach na sieci preizolowane w zakresie średnic nom. od 50-300
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	3 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Środki budżetu państwa

Obszar ujęty w LPROC:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	PGKiM Sandomierz
Nazwa przedsięwzięcia:	Kompleksowa gospodarka odpadami jako forma ochrony środowiska naturalnego
Opis przedsięwzięcia:	Realizacja założeń Programu Ochrony Środowiska Gminy Sandomierz
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2010
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 800 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne PGKiM, Krajowe fundusze celowe, Fundusz Spójności i Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPROC:	B
Inwestor:	Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie skuteczności pracy policji poprzez poprawę warunków pracy funkcjonariuszy.
Opis przedsięwzięcia:	Rozbudowa i modernizacja budynku Komendy Powiatowej Policji wraz z otoczeniem
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne KPP, fundusze celowe, Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPROM:	C
Inwestor:	Sandomierska Spółdzielnia Mieszkaniowa
Nazwa przedsięwzięcia:	Poprawa atrakcyjności osiedla SSM w Sandomierzu poprzez poprawę estetyki oraz warunków zamieszkania
Opis przedsięwzięcia:	1. Remont i budowa parkingów, chodników i ciągów pieszo-jezdnych na terenie osiedla SSM 2. Remonty i modernizacje budynków mieszkalnych wielorodzinnych polegające na: ▪ Wymianie instalacji centralnego ogrzewania, centralnej ciepłej wody, instalacji sanitarnych i gazowych ▪ Termorenowacji
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	4 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne SSM, fundusze celowe, Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPROM:	G
Inwestor:	Spółdzielnia Budownictwa Mieszkaniowego „Sandomierz”
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie atrakcyjności osiedla SBM poprzez poprawę warunków zamieszkania
Opis przedsięwzięcia:	▪ Przygotowanie i realizacja programu uporządkowania gospodarki wodnej na terenie osiedla ▪ Termorenowacja zasobów mieszkaniowych – wielorodzinnych, z wymianą elementów azbestowych elewacji zewnętrznych. ▪ Remont i budowa parkingów, chodników i ciągów pieszo-jezdnych. ▪ Modernizacja i remont sieci zewnętrznych i instalacji wewnętrznej centralnego ogrzewania, centralnej ciepłej wody, sanitarnej i gazowej. ▪ Wykorzystanie potencjału cieków wodnych „Atramentówka” poprzez jego właściwe zagospodarowanie, w tym dla celów rekreacyjnych. ▪ Budowa parku rekreacji.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne SBM, Fundusze Strukturalne

4.2 Cele rewitalizacji w aspekcie gospodarczym

Drugą sferą poddaną analizie, bardzo ważną w procesie formułowania wniosków dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej miasta, jest sfera gospodarcza. Mając na względzie wyniki analizy prezentowanej w rozdziale pierwszym dokumentu, wskazano następujące problemy w tej sferze, zdiagnozowane na wskazanych powyżej obszarach:

- brak zachęt dla inwestorów
- brak dostatecznej liczby uzbrojonych terenów inwestycyjnych
- duża strefa ochronna zabytków
- brak jednolitego i ofensywnego systemu promocji miasta
- słabe zaplecze turystyczne
- brak działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na starówce
- trudności z pozyskiwaniem instytucji, które finansowo zaangażują się w procesy inwestycyjne w mieście

Ważnym aspektem jest wskazanie instrumentów i narzędzi dostarczanych przez miasto lub inne podmioty, działające na rzecz intensyfikacji działalności gospodarczej prowadzonej w mieście. Tym samym, wyodrębniono następujące cele główne rewitalizacji w obszarze gospodarczym, zmierzające do zmniejszenia negatywnego oddziaływania w/w problemów:

- Tworzenie w warunków lokalowych i infrastrukturalnych dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości
- Renowacja i adaptacja na cele gospodarcze budynków o znaczeniu historycznym i/lub wartości architektonicznej

4.2.1 Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie gospodarczym

Zakres zadań przewidzianych do realizacji mogących uzyskać współfinansowanie z pomocy strukturalnej:

- remont, przebudowa lub przystosowanie budynków i przestrzeni dla potrzeb tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości oraz instytucji wsparcia biznesu
- prowadzenie działań promocyjnych i szkoleniowych na rzecz wspierania małych i średnich przedsiębiorstw
- przygotowanie terenów inwestycyjnych na rewitalizowanych terenach miejskich na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej
- izolacja, remont lub przebudowa elewacji, fasad i dachów budynków oraz pomieszczeń przeznaczonych na cele gospodarcze

Każdy podmiot, który zamierza realizować projekt finansowany z programu, **dla którego warunkiem jest zgodność z LPROM**, powinien uzyskać akceptację Burmistrza Miasta Sandomierza wskazującą na zbieżność realizowanego przedsięwzięcia z celami LPROM.

Obszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania na rzecz wzmacniania potencjału instytucjonalnego w celu aktywizacji rynku pracy
Opis przedsięwzięcia:	▪ Nawiązanie współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami „otoczenia biznesu” ▪ Wsparcie organizacji pozarządowych w formie dotacji (konkurs)
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	250 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM

Obszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Stwarzanie warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości
Opis przedsięwzięcia:	▪ Adaptacja obiektów i lokali komunalnych na potrzeby małej i średniej przedsiębiorczości ▪ Przygotowanie terenów inwestycyjnych/parku przemysłowego wraz z inkubatorem przedsiębiorczości
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2010 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	10 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Określenie wieloletnich trendów demograficznych w celu określenia optymalnej wielkości infrastruktury oświatowej
Opis przedsięwzięcia:	- Bieżący monitoring obszaru - Opracowanie średniookresowych programów rozwoju sfery oświatowej w mieście
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	200 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Inicjowanie i wspieranie programów edukacyjnych służących zdolnościom adaptacyjnym młodzieży do potrzeb rynkowych, zwiększania mobilności zawodowej mieszkańców, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uwzględniających rzeczywiste potrzeby rynku pracy
Opis przedsięwzięcia:	- Szczegółowa diagnoza potrzeb wskazanej grupy - Realizacja projektów szkoleniowych i edukacyjnych w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby - Realizacja projektów mających na celu rozwój i przystosowanie szkolnych i pozaszkolnych form kształcenia do potrzeb rynku pracy.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Wspieranie rozwoju współpracy między placówkami oświatowymi, uczelniami wyższymi, ośrodkami naukowo-badawczymi a przedsiębiorcami
Opis przedsięwzięcia:	Inicjowanie i udział w projektach realizowanych na terenie miasta przez ośrodki oświatowe
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Aktywizacja zawodowa grup społecznych, zagrożonych marginalizacją społeczną i ekonomiczną
Opis przedsięwzięcia:	▪ Inicjowanie tworzenia spółdzielni socjalnych, centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, świetlic środowiskowych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne

Obszar ujęty w LPRM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Podniesienie walorów Starego Miasta poprzez nadanie zlokalizowanym tam obiektom nowych funkcji społeczno-gospodarczych przy jednoczesnej ochronie wartości kulturowej i historycznej obiektów
Opis przedsięwzięcia:	▪ Dekomunalizacja poszczególnych kamienic ▪ Modernizacja i adaptacja lokali na potrzeby małej i średniej przedsiębiorczości ▪ Przygotowanie oraz wdrożenie systemu ulg oraz zachęt dla przedsiębiorców i inwestorów, mającego na celu wspieranie rozwoju turystyki w Sandomierzu
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	4 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, środki prywatne, Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Kulturowego, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Wspieranie aktywności społecznej z udziałem organizacji pozarządowych i grup nieformalnych
Opis przedsięwzięcia:	▪ Wsparcie kierunkowe organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez udzielanie dotacji na realizację projektów – w drodze konkursu
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Promocja turystyczna i gospodarcza miasta i regionu, ułatwienie dostępu do wszechstronnych informacji ofertowo-instytucjonalnych poszukiwanych przez potencjalnego inwestora
Opis przedsięwzięcia:	▪ Stworzenie materiałów promocyjnych dla poszczególnych segmentów rynku i dotarcie z nimi do miejsc zapewniających najlepszy kontakt z konsumentem /np. mapy szlaków rowerowych rozpowszechniane w klubach cyklistów/ ▪ Prezentacja na targach turystycznych w Polsce i za granicą oferty wypracowanej wspólnie z właścicielami obiektów prowadzących usługi noclegowe i gastronomiczne w obrębie miasta ▪ Wprowadzenie jednolitego systemu dystrybucji bezpłatnych wydawnictw turystycznych ▪ Utworzenie centrum informacji turystycznej oferującego m.in. na bieżąco aktualizowaną informację o wolnych miejscach noclegowych oraz wydarzeniach kulturalnych – również za pośrednictwem Internetu. ▪ Informacja wizualna o szlakach turystycznych, interesujących zabytkach, parkingach, usługach gastronomicznych, placówkach kulturalnych oraz punktach pomocy medycznej i automatach telefonicznych ▪ Wykonanie systemu informacji kierunkowej Sandomierza informującej o atrakcjach i usługach turystycznych Sandomierza ▪ Bannery reklamowe przy głównych trasach oraz węzłach komunikacyjnych ▪ Wyposażenie parkingów w odpowiednią informację turystyczną umożliwiającą łatwe dotarcie do interesujących miejsc. ▪ Wykonanie oznakowania tras oraz map dla cyklistów ▪ Opracowanie kalendarza imprez turystycznych i kulturalnych odbywających się w mieście i jego upowszechnienie – również za pośrednictwem Internetu
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	3 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Stworzenie systemu preferencji ekonomicznych w celu rozwoju przedsiębiorczości oraz utrzymania i tworzenia miejsc pracy
Opis przedsięwzięcia:	▪ Opracowanie systemu preferencji ekonomicznych ▪ Powstanie płaszczyzny współpracy pomiędzy władzą lokalną, a środowiskiem biznesu — Powołanie Pełnomocnika Miasta ds. rozwoju gospodarczego i kontaktów z przedsiębiorcami. Intencją w tym przypadku jest uruchomienie działań ze strony władz samorządowych, które ułatwią wzajemne kontakty biznesu i władzy. — Wypracowanie zasad i form współpracy pomiędzy

	reprezentacją biznesu a władzami miasta. Realizacja zadania powinna określić zasady współpracy władz miasta i lokalnego biznesu. — Rada Miejska przed podjęciem uchwał mających znaczny wpływ na życie gospodarcze miasta np. ulg i zwolnień podatkowych powinna zasięgnąć opinii lokalnego środowiska biznesu. Pozwoli to na tworzenie lepszego miejskiego prawa oraz pozwoli uniknąć nieporozumień na styku władzy samorządowej i środowisk przedsiębiorców. Forma konsultacji powinna być dostosowana do rangi przedsięwzięcia. ▪ Utworzenie Lokalnego Okienka Przedsiębiorczości oraz informatyzacja instytucji publicznych ▪ Opracowanie katalogu usług świadczonych przez LOP dla lokalnych przedsiębiorców. ▪ Założenie bazy danych o nieruchomościach i możliwościach ich wykorzystania. ▪ Opracowanie dla inwestorów informacji pisemnej – przewodnika inwestycyjnego ▪ Umożliwienie załatwiania spraw urzędowych on-line. ▪ Tworzenie wspólnych przedsięwzięć samorządu i przedsiębiorców promujących miasto i jego gospodarkę ▪ Ustalenie kalendarza imprez i uroczystości miejskich z punktu widzenia ich roli promocyjnej ▪ Organizacja lokalnych festynów, jarmarków ▪ Otwarte dni biznesu, targi lokalnych firm, konkursy na najlepszy sandomierski produkt ▪ Promocja przedsiębiorstw na stronie www Urzędu Miasta oraz w materiałach promocyjnych Sandomierza ▪ Opracowanie materiałów promocyjnych przedsiębiorstw ▪ Zamieszczenie materiałów informacyjnych na stronie www. ▪ Podjęcie współpracy z lokalnymi inwestorami – wypracowanie polityki gospodarczej miasta, która wzmacniałaby przedsiębiorstwa lokalne przy zachowaniu równowagi rynkowej.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, środki prywatne, Fundusze UE, fundusze celowe

4.3 Cele rewitalizacji w aspekcie społecznym

W trakcie analizy dokonanej w rozdziale pierwszym zidentyfikowano następujące problemy sferze społecznej, których rozwiązanie będzie możliwe na skutek wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Sandomierza:

- systematyczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej
- powiększające się różnice w dochodach ludności
- ubożenie mieszkańców

- wysoki poziom bezrobocia
- brak miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych
- brak skutecznie wdrożonych programów profilaktycznych
- słaby dostęp do Internetu
- niedostateczna infrastruktura sportowa przy szkołach
- brak taniej bazy noclegowej dla studentów
- niedostateczna oferta zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży

Na podstawie tak wyrażonych problemów, wyodrębniono następujące cele rewitalizacji w obszarze społecznym, zmierzające do zmniejszenia ich negatywnego oddziaływania na otoczenie zewnętrzne:

- **Tworzenie w zdegradowanych dzielnicach warunków lokalowych i infrastrukturalnych dla rozwoju kulturalno-edukacyjnego, w tym mających za zadanie podniesienie kwalifikacji mieszkańców terenów zagrożonych wykluczeniem społecznym**
- **Renowacja zabudowy budynków - w tym obiektów infrastruktury społecznej**
- **Renowacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym znajdujących się na rewitalizowanym terenie oraz ich adaptacja na cele społeczne i kulturalne**
- **Rozwój budownictwa mieszkaniowego**
- **Usprawnienie systemu opieki społecznej**

4.3.1 Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie społecznym

Niezwykle trudno w przypadku niektórych projektów jednoznacznie zdefiniować zaliczenie do jednej ze sfer funkcjonalnych. Nie wpływa to jednakże na możliwość realizacji inwestycji w ramach LPRM, gdyż projekty zaplanowane przez potencjalnych beneficjentów muszą mieć charakter kompleksowy, obejmujący wiele aspektów rewitalizacji (np. uporządkowanie przestrzeni społecznej powiązane z tworzeniem obiektów społecznych lub zabudowy komunalnej).

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Poszerzenie zdolności adaptacyjnych młodzieży, zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz upowszechnianie dostępu do wiedzy poprzez inicjowanie i wspieranie programów edukacyjnych
Opis przedsięwzięcia:	▪ Tworzenie świetlic środowiskowych ▪ Realizacja projektów szkoleniowo-edukacyjnych ▪ Szkolenie kadry dydaktyczno-oświatowej
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania na rzecz tworzenia równych szans edukacyjnych i spełnienie możliwości aspiracji edukacyjnych dzieci i młodzieży z różnych środowisk miasta
Opis przedsięwzięcia:	▪ Budowa i modernizacja obiektów oświatowych ▪ Tworzenie świetlic środowiskowych ▪ Realizacja projektów szkoleniowo-edukacyjnych ▪ Szkolenie kadry
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	10 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania na rzecz budowy społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie liczby pracowni komputerowych w szkołach oraz dalsze upowszechnianie nauki języków obcych
Opis przedsięwzięcia:	▪ Doposażenie placówek oświatowych ▪ Realizacja pozalekcyjnych form nauczania ▪ Realizacja programów oświatowych i edukacyjnych dla osób dorosłych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania na rzecz dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych
Opis przedsięwzięcia:	▪ Realizacja programów dożywiania w przedszkolach i szkołach na terenie miasta
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 800 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, fundusze celowe, środki budżetu państwa

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Aktywizacja zawodowa kadry dydaktyczno – wychowawczej na rzecz aktywizacji środowisk młodzieżowych i dziecięcych
Opis przedsięwzięcia:	▪ Realizacja działań szkoleniowo-edukacyjnych na rzecz kadry oświatowej
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny, Kapitał Prywatny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Inicjowanie i koordynacja programów prewencyjnych w celu poprawy społecznego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta oraz turystów
Opis przedsięwzięcia:	▪ Przygotowanie i realizacja w partnerstwie z kompetentnymi i zainteresowanymi podmiotami programu na rzecz poprawy bezpieczeństwa

	- Realizacja działań szkoleniowo-edukacyjnych skierowanych do mieszkańców miasta - Budowa systemu monitoringu
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE, fundusze celowe, Kapitał Prywatny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Koordinacja i promocja działań na rzecz zwalczania patologii społecznych w celu przeciwdziałania trwałej marginalizacji pewnych grup społecznych
Opis przedsięwzięcia:	- Realizacja działań szkoleniowo-edukacyjnych skierowanych do mieszkańców miasta - Utworzenie oddziału odwykowego dla osób uzależnionych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE, fundusze celowe, Kapitał Prywatny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Promocja i wspieranie inicjatyw obywatelskich służących przeciwdziałaniu patologiom społecznym
Opis przedsięwzięcia:	Wsparcie organizacji pozarządowych w formie dotacji celowych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne U.M.

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Wspieranie aktywności społecznej w formie partnerstwa publiczno – prywatnego oraz publiczno-społecznego
Opis przedsięwzięcia:	- Wsparcie organizacji pozarządowych w formie dotacji celowych - Tworzenie i realizacja projektów szkoleniowo-edukacyjnych na zasadach partnerstwa
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015

Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne, Kapitał Prywatny

Obszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Podejmowanie działań na rzecz niedopuszczenia do wykluczenia społecznego określonych grup społecznych (osoby niepełnosprawne, samotnie wychowujące dzieci, inne)
Opis przedsięwzięcia:	▪ Modernizacja i tworzenie placówek działających na rzecz pomocy społecznej (w tym OPS, DPS) ▪ Działania na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym organizacja staży pracowniczych ▪ Realizacja przedsięwzięć wsparcia terapeutycznego
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE, środki z budżetu państwa

4.4 Kryteria wyboru pilotażu i kolejności realizacji zadań

Zadania inwestycyjne możliwe do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich mają zróżnicowany wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy wspieranych obszarów. Biorąc pod uwagę fakt, iż wymienione w Programie inwestycje nie wyczerpują pełnej listy przedsięwzięć, jakie będą spełniały założenia niniejszego Programu, wybór zadań do realizacji będzie uzależniony od dostępności środków oraz stopnia realizacji przez inwestycję celów LPROGRAM. W większości zadań, szczególnie związanych z rewitalizacją obiektów publicznych oraz rozbudową infrastruktury komunalnej, głównym inwestorem będzie Miasto Sandomierz. W przypadku takich projektów decydującym kryterium wpływającym na wybór konkretnych rozwiązań będzie bieżąca dostępność środków finansowych.

Ze względu na możliwość realizacji projektów wpisujących się w ramy Programu przez inne jednostki publiczne lub *quasi*-publiczne realizacja ważnych z punktu widzenia miasta przedsięwzięć będzie uzależniona od możliwości finansowych tych podmiotów.

Ze względu na znaczenie społeczno-gospodarcze poszczególnych rodzajów inwestycji, dokonane pod kątem wyników analizy stanu obszarów Miasta Sandomierza objętych Programem oraz ich wpływu na rozwój terenów rewitalizowanych (co jest podstawowym kryterium realizacji zadań rewitalizacyjnych na obszarach miejskich) można wskazać następującą hierarchię działań:

- Przedsięwzięcia prowadzące do poprawy stanu infrastruktury komunalnej,
- Przedsięwzięcia wpływające na polepszenie stanu cennych architektonicznie obiektów,
- Przedsięwzięcia polegające na uporządkowaniu i zwiększeniu estetyki terenów publicznych,
- Przedsięwzięcia wpływające na zmniejszenie skutków negatywnych przemian społecznych – tworzenie dostosowanej do potrzeb infrastruktury społecznej,
- Przedsięwzięcia prowadzące do zwiększenia potencjału intelektualnego mieszkańców oraz przystosowania do nowych warunków panujących na rynku pracy – rewitalizacja obiektów kulturalnych i edukacyjnych

- Przedsięwzięcia prowadzące do polepszenia stanu bezpieczeństwa w dzielnicach szczególnie dotkniętych problemami przestępczości
- Rozwój komunalnego i społecznego budownictwa mieszkaniowego
- Przedsięwzięcia polegające na rewitalizacji obiektów na cele turystyczne

Jednocześnie przy wyborze projektów do realizacji pod uwagę będą brane także takie kryteria jak:

- liczba mieszkańców objęta oddziaływaniem projektu
- wartość architektoniczna obiektów poddanych rewitalizacji
- efekt społeczny projektu w postaci tworzenia nowych miejsc pracy
- zgodność z założeniami Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego
- efekty estetyczne w przypadku realizacji projektów polegających na uporządkowaniu terenów publicznych
- wpływ projektu na zmniejszenie występowania zjawisk patologicznych i przestępczości
- liczba/powierzchnia budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjne i społeczne
- liczba/powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne,
- zwiększenie wskaźnika wykrywalności przestępstw na obszarach objętych projektami poprawiającymi bezpieczeństwo publiczne

Wyżej wymienione kryteria można traktować także jako wskaźniki osiągnięcia celów Programu.

V. PLAN FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU W LATACH 2007 – 2015

Plan finansowy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich obejmuje jedynie zidentyfikowane w okresie opracowywania Programu planowane przedsięwzięcia inwestycyjne w okresie 2007-2015 (n+3). Ze względu na dużą liczbę przedsięwzięć możliwych do realizacji oraz długi okres objęty Programem, wykraczający poza horyzont planistyczny wielu podmiotów (co uzależnione jest m.in. od wielkości posiadanych środków własnych oraz formy własności obiektów), a także nieznany jeszcze limit poziomów dofinansowania ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, wymienione projekty oraz zakres finansowy mają jedynie charakter szacunkowy. Wielkość nakładów na poszczególne zadania będzie uzależniona także od zmiany cen na rynku usług i materiałów budowlanych.

Realizacja poszczególnych projektów i zadań inwestycyjnych uzależniona jest od odpowiedniego montażu finansowego środków pochodzących z różnych źródeł. Bezwzględny priorytet w realizacji otrzymają projekty dofinansowane z funduszy strukturalnych, dotacji i innych środków zewnętrznych. Wskazane w Programie działania stanowią podstawę do konstruowania montażu finansowego i przygotowania aplikacji o wsparcie finansowe wskazanych projektów ze środków pomocy strukturalnej.

W przypadku realizacji dodatkowych inwestycji finansowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, należy spełnić następujące warunki:

- Uzyskanie zaświadczenia o zgodności inwestycji z celami Programu
- Podjęcie uchwał (wydanie decyzji) potwierdzających decyzję realizacji przedsięwzięcia przez odpowiednie organy uchwałodawcze właściwe dla poszczególnych instytucji (np. Rada Miasta, Rada Mieszkańców, dyrektor placówki)
- Zabezpieczenie kwoty udziału własnego zgodnie z zasadami określonymi dla programów pomocowych. Kwota ta musi zostać potwierdzona niezależnymi dokumentami (np. uchwałą budżetową, dokumentami bankowymi, promesą otrzymania pożyczki/kredytu).

VI. WSKAŹNIKI REALIZACJI LPROM SANDOMIERZA

Zgodnie z metodologią przygotowania wniosku aplikacyjnego dla projektów współfinansowanych z pomocy strukturalnej realizacja projektów proponowanych w Programie będzie weryfikowana na podstawie przyjętych wskaźników: produktu, rezultatu i oddziaływania:

I. PRODUKT – bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (długość drogi, zwiększona nośność mostu, przepustowość stacji uzdatniania wody, długość gazociągu, oddana do użytku powierzchnia itp.)

II. REZULTAT – bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno – ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu Projektu (skrócenie czasu dojazdu, zapewnienie dojazdu do x firm, zmniejszenie emisji lub zrzutu zanieczyszczeń, stworzenie x nowych miejsc pracy itp.)

III. ODDZIAŁYWANIE – długofalowe konsekwencje zrealizowanego projektu, wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów (zmniejszenie liczby wypadków drogowych, zmiany strumienia ruchu pojazdów, poprawa poszczególnych parametrów stanu środowiska naturalnego, zmiana klasy czystości wód powierzchniowych, wzrost obrotów firm, które znajdują się w obszarze oddziaływania Projektu, przyrost lub utrzymanie miejsc pracy itp.).

PRZYKŁADOWE WSKAŹNIKI PRODUKTU

- Liczba budynków poddanych renowacji
- Powierzchnia budynków poddanych renowacji
- Liczba budynków poddanych termo-renowacji
- Powierzchnia budynków poddanych termo-renowacji
- Liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej

- Powierzchnia budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej
- Powierzchnia wybudowanych „plomb” w zabudowie
- Powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miast poddanych rewitalizacji
- Liczba projektów walki z przestępczością i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców
- Powierzchnia usługowa w wybudowanych „plombach”
- Powierzchnia usługowa w budynkach poddanych renowacji
- Liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjne/społeczne
- Powierzchnia budynków zmodernizowanych na cele edukacyjne/społeczne
- Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej
- Liczba wybudowanych lokalnych punktów informacji kulturalnej i turystycznej
- Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę
- Liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- Powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego
- Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego
- Powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym
- Długość zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją
- Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej
- Powierzchnia zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej

PRZYKŁADOWE WSKAŹNIKI REZULTATU

- Liczba przestępstw w mieście
- Wskaźnik wykrywalności przestępstw
- Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym
- Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki
- Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami
- Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych
- Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej
- Powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana
- Liczba nowych przedsiębiorstw
- Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych

PRZYKŁADOWE WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA

- Wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych
- Migracje z terenów poddanych rewitalizacji
- Liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych
- Liczba pożarów, włamań do obiektów zabytkowych
- Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki
- Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki
- Wskaźnik wykształcenia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych
- Liczba absolwentów szkół średnich na terenie zrewitalizowanym
- Liczba utrzymanych miejsc pracy (w okresie 2 lat)
- Liczba utrzymanych punktów usługowych (w okresie 2 lat)

VII. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA PROGRAMU

System monitorowania realizacji Programu jest procesem, mającym na celu ukazanie i analizowanie stanu zaawansowania wdrażanych projektów i ich zgodności z postawionymi założeniami. Polega on na systematycznym zbieraniu, raportowaniu i interpretowaniu danych opisujących osiągnięte efekty w odniesieniu do wydatkowanych funduszy.

System monitorowania LPRM Miasta Sandomierza odbywać się będzie w oparciu o roczne sprawozdania z realizacji zadań, stanowiące uzupełniający element dokumentu.

Istotą procesu monitorowania Programu jest wyciąganie wniosków służących późniejszej ocenie jego wdrażania, w oparciu o informacje wypływające z realizacji poszczególnych zadań, a także modyfikowanie dalszych działań, celem uzyskania maksymalnych wskaźników efektywności.

Istotne znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu działań, w ramach LPRM Miasta Sandomierza posiadać będzie Burmistrz Miasta Sandomierza oraz Rada Miasta. Główną ich rolą będzie monitorowanie przebiegu zadań zawartych w Programie, celem ewentualnej interwencji – w przypadku stwierdzenia opóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z ich realizacji.

Główne warunki powodzenia wdrażania Programu to:

- aktywna obecność różnego typu inwestorów
- dobrowolność przystępowania do Programu
- właściwa skala działań i autonomia jednostki zarządzającej
- elastyczność i pragmatyzm w konkretnych realizacjach przy jednoczesnym zachowaniu przyjętej strategii działań
- mobilizacja wszystkich partnerów instytucjonalnych: banków, organu wykonawczego miasta, inwestorów budowlanych, prywatnych właścicieli mieszkań i budynków, wspólnot mieszkaniowych, kupców, stowarzyszeń lokalnych
- wprowadzenie planowanych zamierzeń do programów regionalnych dla zapewnienia współfinansowania publicznego

- zaprogramowanie lokalnych instrumentów pomocy dla inwestowania w pożądaných dla rozwoju miasta dziedzinach gospodarki i infrastruktury,
- przygotowanie działań pro-społecznych, m.in. pomoc w przesiedleniach rodzin i osób samotnych oraz innych grup o specyficznych problemach, m.in. osób starszych, osób z marginesu społecznego
- przygotowanie programów rozwoju gospodarczego, np. w dziedzinie przywrócenia lub rozwoju sektorów usług, handlu oraz drobnej przedsiębiorczości.

W przypadku realizacji dodatkowej inwestycji finansowanej w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich przez podmiot zewnętrzny, musi on uzyskać akceptację Burmistrza Miasta o zgodności projektu z LPRÓM.

Podmiot zainteresowany przedłoży w Wydziale Techniczno-Inwestycyjnym krótką metrykę projektu wskazującą na jego zgodność z celami LPRÓM. Przedkładana do UM metryka projektu obligatoryjnie musi zawierać następujące elementy, ułatwiające stwierdzenie jego zgodności z LPRÓM :

- tytuł projektu,
- wskazanie beneficjenta projektu (podmiot odpowiedzialny za jego realizację),
- przedmiot/zakres inwestycji,
- wskazanie obszaru rewitalizacji zgodnego z Programem,
- wskazanie zgodności z konkretnymi celami Programu,
- wartość projektu w PLN,
- okres rzeczowej realizacji projektu,
- stan przygotowania dokumentacji projektowej,
- przewidywane źródła finansowania projektu.

W przypadku stwierdzenia takiej zgodności przez pracowników UM Sandomierza (w razie wątpliwości możliwa jest konsultacja z członkami Zespołu Zadaniowego ds. opracowania LPRÓM lub Komisjami Rady Miasta), podmiot otrzyma akceptację zgodności projektu z celami LPRÓM podpisaną przez

Burmistrza Miasta, która może zostać załączana wraz z kopią LPROM do ewentualnego wniosku aplikacyjnego. Kopia wydanego potwierdzenia będzie archiwizowana, co pozwoli na efektywny monitoring Programu.

Ze względu na dużą liczbę podmiotów, które mogą być zainteresowane realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujących się w założenia Programu należy zapewnić, iż będzie on dostępny dla każdego z nich.

LPROM zostanie umieszczony na stronach internetowych Miasta Sandomierza (www.sandomierz.pl).

Monitoring wdrażania LPROM prowadzić będzie Zespół Zadaniowy ds. opracowania LPROM, dokonując oceny jego realizacji raz na pół roku. W przypadku stwierdzenia konieczności dokonania korekt w LPROM fakt ten będzie przekazywany Burmistrzowi Miasta.